

*”Kyl siellä saa olla se
mustamakkarameininkinsä”*

TAMMELAN ALUEEN IDENTITEETTI ASUKKAIDEN NÄKÖKULMASTA

Jenni Laurila
Pro gradu -tutkielma
Ympäristön ja alueiden politiikka
Johtamiskorkeakoulu
Tampereen yliopisto
Huhtikuu 2015

Tampereen yliopisto
Johtamiskorkeakoulu

LAURILA, JENNI: ”Kyl siellä saa olla se mustamakkarameininkinsä” - Tammelan alueen identiteetti asukkaiden näkökulmasta

Pro gradu-tutkielma, ympäristön ja alueiden politiikan opintosuunta
65 sivua, 3 liitesivua

Huhtikuu 2015

Tämän tutkielman tarkoituksena on pohtia Tammelan kaupunginosan identiteettiä ja omaleimaisuutta ja näitä rakentavia tekijöitä. Tammelan kaupunginosan identiteetin tarkastelu on ajankohtainen Tampereen kaupungin alueelle suunnitteleman täydennysrakennushankkeen ansiosta. Tutkimuksen tavoitteena on pohtia alueen luonnetta määrittäviä tekijöitä myös kaupunkikehityksen kannalta. Tammelan kaupunginosa on suoraan kaupungin keskustaan kytkeytyvä alue, jota kuvataan kuitenkin lähiömäisen väljäksi ja toiminnallisesti yksipuoliseksi. Alueella on vankka historia työläiskaupunginosana, joka on muuttunut sittemmin omistusasuntojen ja opiskelijoiden asuttamaksi alueeksi. Alueen väestöjakauma painottuu ikääntyneeseen väestöön ja opiskelijoihin, lapsiperheiden puuttuessa alueelta.

Tutkimuksessa asuinalueen identiteettiä lähestytään alueellisen identiteetin ja alueen identiteetin keskustelun kautta. Tutkimuksessa alue käsitteenä ymmärretään suppeammin kuin useimmissa aluejärjestelmiä koskevissa tutkimuksissa. Omaleimaisuutta rakentavia tekijöitä ovat myös paikka, alue ja identiteetti, jotka rakentavat tutkimuksessa taustakeskustelua asuinalueen identiteetin muodostumisesta. Työssä päädytään käyttämään termiä alue sen kollektiivisen ulottuvuuden vuoksi, jossa myös yksilöt luovat omia henkilökohtaisia merkityksiään. Identiteettiä on työssä pohdittu toiseuden ja muista erottautuvan ulottuvuuden vuoksi. Alueen identiteettiin kuuluvat subjektiivinen ja objektiivinen puoli mahdollistavat asuinalueen luoman mielikuvan ja omaleimaisuuden pohdinnan.

Tammelan alueen identiteettiä tarkastellaan keväällä 2014 kerätyistä taloyhtiöiden haastatteluista sekä saman vuoden syksyllä Kontti keskellä kylää -tapahtumassa kerätyistä mielipiteistä Tammelan alueesta. Tutkimus on kvalitatiivinen tutkimus, ja aineiston analyysi on toteutettu sisällönanalyysillä.

Tutkimus osoittaa että Tammelan identiteetti on monisyinen ja jännitteinen. Asuinalueen identiteetti koostuu monista eri osasista, joita yksilöt tulkitsevat eri tavoin. Alueen kollektiivinen ulottuvuus ilmenee esimerkiksi Tammelantorin ja Pallokentän merkityksen korostamisessa. Yksimielisesti alueen identiteettiä rakentavat viheralueet ja puistot tai

rakennuskannan väljyys ja rumuus. Tutkimus osoittaa myös, että täydennysrakentaminen luo jännitteisyyttä asuinalueen identiteettiin esimerkiksi asunnon arvon tai näköalan muuttumisen pelon kautta. Taloyhtiöiden tonttimaiden omistajuus identifioi myös aluetta. Yhteisöllisyys ja autenttisuus ovat Tammelan identiteetissä tunnistettuja ja paikoin toivottuja tekijöitä. Pohdittavaksi jää miten Tammelan identiteettiä voisi onnistuneesti hyödyntää vetovoimaisuuden ja kaupunkikehityksen saralla.

Asiasanat: asuinalue, asukas, omaleimaisuus, alueen identiteetti

Sisältö

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimuksen tavoite.....	4
1.2. Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen konteksti	4
2. ALUEELLISESTA IDENTITEETISTÄ ASUINALUEEN IDENTITEETTIIN	7
2.1. Paikka, alue ja identiteetti	8
2.3. Alueen identiteetti	11
3. AINEISTO JA MENETELMÄT	15
3.1. Metodologiset lähtökohdat	15
3.2. Taloyhtiöiden haastattelut ja primääriaineiston muodostuminen	16
3.3. Kontti keskellä kylää -tapahtuma ja tarralaput aineistona.....	19
3.4. Aineiston haasteet	21
4. TAMMELAN KAUPUNGINOSA	22
4.1. Tammelan historia.....	23
4.2. Tammela työväenkaupunginosasta omistusasuntoihin ja opiskelijoihin.....	28
4.3. Tammela tänään	30
5. TAMMELAN ALUEEN IDENTITEETTI JA TAMMELALAISUUS.....	33
5.1. Tammelan sosiaalinen luonne	34
5.2. Tammelan fyysinen luonne	40
5.3. Asumisen ja omistajuuden ulottuvuus.....	48
5.4. Tammela yhteisönä	52
6. JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA POHDINTAA	58
6.1. Tammelan identiteetti - alueen vetovoima?	60
6.2. Tammelaa vahvistavat ja uhkaavat tekijät?.....	62
LÄHTEET	66
Kuvat:	69
LIITTEET	70

1. JOHDANTO

Miten erotamme ja tunnistamme omat elinympäristömme ja alueemme toisistaan? Miten alueen identiteetti rakentuu ja onko alueiden omaleimaisilla piirteillä siihen vaikutusta? Erottelimme alueita toisistaan ensisijaisesti nimien perusteella, mutta kiintymisen johonkin paikkaan tai alueeseen tapahtuu sen jälkeen juurien, historian ja asumisen kautta. Omaleimaisuudet ja erityispiirteet muodostuvat kollektiivisten merkitysten kautta, joita historian tai sosiaalisen kanssakäymisen kautta luomme alueelle. Yksilön paikkaan luomat merkitykset rakentavat tilalle henkilökohtaisella tasolla tapahtuvia ulottuvuuksia, toisaalta alueesta merkityksellisen tekee sen kollektiivinen ulottuvuus.

Tampereen Tammela on suoraan Tampereen keskustaan linkittyvä kaupunginosa, joka on pitkän historiansa saatossa noussut halutuksi ja mielenkiintoiseksi alueeksi niin kulkuyhteyksiensä kuin palveluidensa ja sijaintinsa puolesta. Alueen merkittävät paikat kuten Tammelantori ja Pallokenttä kokoavat ihmisiä yhteen myös ulkopaikkakuntalaisia myöten. Kaupunginosan väkiluku on tällä hetkellä yli 6000 ja sen odotetaan kasvavan. Alueen asukasjakauma painottuu opiskelijoihin ja iäkkäämpiin asukkaisiin, lapsiperheiden puuttuessa alueelta melkein kokonaan.

Tampereen Tammelan kaupunginosa on toistasataa vuotta hakenut ja vakiinnuttanut muotoaan ja rajojaan Tampereen ydinkeskustan vieressä. Asukasmäärän lisääntyminen ja muuttohalukkuus alueelle sekä rakennusten fyysisien muotojen päivittäminen tai lisääminen kielii keskustan ja kaupungin kasvusta ja tilan tarpeesta. Alueelle suunniteltu täydennysrakentamisprojekti on nostanut niin alueen asukkaiden kuin muidenkin asukkaiden kiinnostusta alueen ominaisuuksiin.

Tammelan alue pohjautuu ruutukaava-kaavoitukseen ja lähiömäiseen rakennuskantaan. Tammelan kaupunginosa on yksi Tampereen kaupungin täydennysrakentamisen pilottikohteista. Kaupunginosan kehittämistyössä tavoitteena on tukea Tammelan identiteettiä sekä rakentaa entistä viihtyisämpää kaupunkiympäristöä. (Tammelan yleissuunnitelma 2012.)

Osallistuttuani keväällä 2014 Tampereen yliopiston ympäristön ja alueiden politiikan Politisoituminen ja konfliktit -seminaariin, mielenkiintoni kohdistui alueen luonteen

puolustamiseen ja tunnistamiseen. Näin ollen päätin ryhtyä tuumasta toimeen ja miettiä asiaa laajemmalla kannalta ja syvemmin: mikä tekee Tammelasta Tammelan?

Pro gradu-tutkimukseni alkoi jäsentyä asukkaiden määrittelyyn Tammelan identiteetistä ja tammelaisuudesta. Lopulta tutkimukseni keskiöön nousevat siis Tammelan alueellinen identiteetti ja se, minkä voisi nähdä muodostavan tammelalaisuuden.

Tutkimukseni kannalta on huomionarvoista, että kaupungin rakenne ei pidä sisällään pelkästään fyysisiä muotoja ja kerroksia, vaan muodostuu erilaisista osista ja kerroksista, niin fyysisistä kuin sosiaalisistakin. Voimme myös miettiä tarkemmin, miten jokaiselle kaupunkialueelle muodostuu juuri se tietty omaleimaisuutensa, josta asukkaat tai paikalliset alueen tunnistavat ja erottavat muista.

Tarkastelen Tammelan asuinaluetta ja identiteettiä alueellista identiteettiä koskevan keskustelun kautta. Alueellisesta identiteetistä on tehty tutkimusta, tutkittavan alueen määrittäessä lähinnä kunta- tai läänitasolla. Tästä syystä alueellinen identiteetti näyttäytyy tutkimuskentällä yleensä laajemmassa mittakaavassa kuin kaupunginosan tasolla. Esimerkiksi Kaj Zimmerbauer (2008) väitöskirjassaan tarkastelee alueellista identiteettiä ja imagoa kuntaliitosprosessissa.

Alueellinen identiteetti antaa silti pohjaa myös alueen määrittelylle. Esimerkiksi Jenna Taajamo, (2014) viitaten Zimmerbaueriin (2008), kertoo alueen määrittävän joko hallinnollisesti tai asukkaiden antaessa merkityksiä alueelle korostaen sen erityispiirteitä. Taajamon tutkimuksessa kohteena oli brändin rakentuminen kahdella asuinalueella. Tässä tutkimuksessa Tammelan asuinaluetta määrittävät ensisijaisesti asukkaiden alueelle antamat merkitykset ja näistä lähtökohdista tarkastelen (asuin)alueen identiteettiä. Myös Riikka Majuri (2012) on käyttänyt alueellisen identiteetin ja aluetietoisuuden käsitettä tutkiessaan Ylöjärven ja Siivikkalan nuorten alueellista identiteettiä, aluetietoisuutta ja yhteisöllisyyttä. Majurin työssä alueena tarkastellaan Ylöjärven kuntaa sekä Siivikkalan asuinaluetta.

Alueen identiteettiä on käsitelty myös muista lähtökohdista käsin. Esimerkiksi Timo Kopomaa (2011, 3) on teoksessa *Lähiö 2.0* pohtinut lähiöiden kärsivän oman identiteetin puutteesta, paikan luonteesta tai asuinympäristön vetovoimaisuuden vähenemisestä. Kopomaan (2011) esittelemän Leppoisa Lähiö -hankkeen mukaan lähiössä kunnioitetaan alueen ominaispiirteitä ja kaupunginosan kehitys tapahtuu sen

yhteisön ja ryhmien omarytmisyyden tukemisella (Kopomaa 2011, 3). Tammelan kaupunginosa ei suoranaisesti ole lähiö vaan osa Tampereen keskustaa, vaikka aluetta kuulee usein kuvailtavan rakennustyyliältään lähiömäisenä. Kopomaan (2011, 17) mukaan asuinalueiden identiteetit ovat meidän itsemme luomia rakentamisen, nimeämisen, tulkitsemisen ja käytäntöjemme kautta

Lähestyn työssäni asuinalueen identiteettiä siitä näkökulmasta, että kaikilla alueilla, esimerkiksi asuinalueilla, voi olla muista erottuvia piirteitä ja omaleimaisuutta rakentavia tekijöitä. Tässä alueellisen identiteetin ja alueen identiteetin kehys vie työni lähemmäs asuinalueen identiteetin ja omaleimaisuuden tarkastelua. Alueellista identiteettiä koskeva keskustelu kytkeytyy yleensä aluejärjestelmään luokiteltaviin alueisiin, mutta tarjoaa myös välineitä esimerkiksi asuinalueen tarkastelulle. En tarkastele aluetta hallinnollisesta tai institutionaalisista lähtökohdista käsin, vaan työni fokuksessa on asuinalueen identiteetti ja omaleimaisuus.

Liikkeelle panevana voimana ja taustavaikuttajana tutkimuksessani toimii Tammelan kaupunginosalle suunniteltu täydennysrakentaminen. Tampereen kaupungin pilottiprojekti täydennysrakentamisesta on nostanut Tammelan kaupunginosa Tampereen asukkaiden huulille. Täydennysrakentamisen etenemistä seurataan esimerkiksi Tampereen Tammelalaiset ry:n sivuilla, josta löytyy tietoa pilottiprojektin tavoitteista ja etenemisestä (Tampereen Tammelalaiset ry. 2010).

Tutkimuksessa käytetyt taloyhtiöiden haastattelut on tehty keväällä 2014 täydennysrakentamisen ja sen luomien haasteiden näkökulmasta. Haastattelut kerättiin täydennysrakentamisen tematiikasta, joka ajankohtaisuudellaan nostaa asuinalueen identiteettiä voimakkaammin esille. Täydennysrakentaminen heijastaa Tammelan jännitteistä identiteettiä, sillä puhe alueesta ei ole yksiselitteistä.

Toinen tutkimuksen materiaaliksi rakentunut kokonaisuus olivat Tammelantorilla syksyllä 2014 järjestetyn tapahtuman kautta kerätyt tarralaput, joita tapahtumassa liimattiin alueen karttaan. Viikon aikana paikalliset ja kaikki paikalle osuneet pystyivät jättämään mielipiteensä lapulle koskien Tammelan hyviä ja kehitettäviä puolia. Näitä mielipiteitä olen pyrkinyt käyttämään haastatteluista löytyneiden tulosten tukemisessa ja näkökulmien laajentamisessa.

Vaikka kiinnostukseni Tammelan kaupunginosaan heräsi Politisoituminen ja konfliktit -seminaarin ja siihen linkittyvän täydennysrakentamisprojektin tarkastelun kautta, ei tutkimukseni liity suoraan täydennysrakentamiseen. Kuitenkin, täydennysrakentamista huomioin tutkimuksessani ja analyysissäni suhteessa Tammelan omaleimaisuuteen ja asuinalueen identiteettiin. Tästä syystä on myös mielekästä tarkastella asuinalueelle suunnatun projektin mahdollisesti synnyttämää pelkoa alueen identiteetin ja tammelalaisuuden katoamisesta tai muuttumisesta.

1.1. Tutkimuksen tavoite

Tavoitteenani ja tarkoitukseni ei ole pelkästään löytää kaupunginosan tai alueen luonteen määrittäviä tekijöitä, vaan pohtia näitä seikkoja myös kaupunkikehityksen valossa. Merkityksellistä olisi myös onnistua yhdistämään alueen asukkaiden mielipiteet ja näkökannat omasta kaupunginosastaan kaupungin suunnitelmien ja visioiden kanssa. Siksi pidän tutkimukseni yhtenä tavoitteena mahdollisuutta herättää ja nostaa paikallisten, ja miksei muidenkin asukkaiden, kiinnostusta omaan elinympäristöönsä uudella tapaa.

Tammelan mielletään olevan yksi tärkeä osa Tamperetta ja kokoavan esimerkiksi Tammelantorin kautta ihmisiä sosiaalisesti yhteen. Jos pro gradu -tutkimukseni kirvoittaa ihmisten mielenkiintoa omaa elinympäristöään kohtaan, on mahdollisuutena myös saada lisäideoita ja toimijoita alueen kehittämiseen ja yhteiseen keskusteluun tulevaisuuden suunnasta. Tästä syystä päädyin lähestymään Tammelan asuinaluetta alueellisen identiteetin keskustelun kautta. Alueellinen identiteetti pitää sisällään paljon mielenkiintoisia puolia, joista esimerkiksi alueen identiteetti on muodostunut yhdeksi toimivaksi välineeksi Tammelan identiteetin tutkimisessa.

1.2. Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen konteksti

Tutkimukseni päällimmäinen tavoite on tutkia Tampereen Tammelan kaupunginosalle muodostunutta mahdollista identiteettiä. Näin ollen johtoajatuksena tutkimuksessani kulkee ajatus alueen identiteetin ja omaleimaisuuden tärkeydestä alueen asukkaille. Tammelan täydennysrakentaminen on Tampereen kaupungin ykköspilottikohde ja

mielestäni siksi on syytä pysähtyä miettimään niitä seikkoja jotka voivat mahdollistaa tai ehkäistä fyysisiä muutoksia alueella. Nämä seikat rakentavat Tammelalaisten kautta kaupunginosan identiteettiä.

Täydennysrakentaminen luo helposti mielikuvaa alueen kuvan muuttumisesta toisenlaiseksi. Tästä syystä alueen identiteettiä ja ihmisten alueellista identiteettiä ei tule sivuuttaa fyysisten muutosten ja taloudellisten hyötyjen saavuttamiseksi. Alueellisella identiteetillä, jonka yksilöt rakentavat paikkoihin luomillaan merkityksillään yksin ja yhdessä, on vahvasti vaikutusta esimerkiksi alueen vetovoimaisuuteen ja muuttohalukkuuteen.

Lähestyn Tammelan identiteettiä paikan ja alueen sekä identiteettikäsityksien kautta, jossa pääpaino on ihmisten paikkaan luomilla merkityksillä. Alueellisen identiteetin keskustelun kautta, ja siihen linkittyvän alueen identiteetin käsitteen kautta pyrin löytämään tutkimusaineistostani tekijöitä, joista Tammela on tunnistettavissa esimerkiksi muista erottuvana alueena, toisin sanoen seikkoja joiden voisi ymmärtää tekevän Tammelasta Tammelan.

Tutkimuskysymyksinäni toimivat seuraavat kysymykset: Mitä tammelalaisuus on ja mikä tekee Tammelasta Tammelan?

Apukysymyksinäni toimivat seuraavat:

- Millaisia tekijöitä paikalliset asukkaat nostavat esiin Tammelasta puhuttaessa?
- Mitä täydennysrakentamisesta puhuminen nostaa Tammelan identiteetistä esille?

Kiinnostukseni Tammelan kaupunginosan identiteetin tarkasteluun sijoittaa tutkimukseni keskeisesti alueellisen identiteetin keskusteluun ja osaksi humanistisen maantieteen kenttää. Humanismissa keskeistä on pyrkimys ymmärtämiseen (Häkli 1999, 65). Humanistisessa maantieteessä ihmisten maailmaan luomat merkityskokonaisuudet nousevat keskiöön (Cloke ym. 2004, 296, Pyykkönen 2012 mukaan). Tuanin (1977) humanistisen maantieteen ja fenomenologian pohjalta johdetut tila-käsitykset rakentuvat tilan kokemisesta inhimillisenä paikkana ja kokemuksen

kautta syntyneistä uusista, merkityksellisistä tiloista, jotka liittyvät ihmisten arkipäivään (Häkli 1999, 78).

Haarnin ym. (1997) mukaan humanistisessa maantieteessä keskitytään tutkimaan ilmiöitä yksilön kokemusten lähtökohdista. Tutkimuksen tavoitteena on yksilön merkitysten tulkinta pyrkimällä ymmärtämään tutkimuskohdetta. Tutkimusteemoina toimivat yksilön paikkoihin liittämät merkitykset. (Haarni ym. 1997, 16.)

2. ALUEELLISESTA IDENTITEETISTÄ ASUINALUEEN IDENTITEETTIIN

Ihminen sitoo itsensä kotipaikkaansa luomiensa merkitysten kautta. Alueet tai kaupunginosat saattavat myös olla erotettavissa muista alueista fyysisten piirteidensä tai muiden niitä ”leimaavien” piirteidensä vuoksi.

Pro gradu -työssäni alue käsitteenä on ymmärretty suppeammin kuin yleisissä aluejärjestelmiä koskevissa tutkimuksissa. Esimerkiksi Riikonen (1997, 180) viittaa aluejärjestelmän laajimmillaan liittyvän maailmanlaajuiseen tasoon, jossa kaikkien alueiden katsotaan toimivan. Pienimpänä tasona on puolestaan yksilön kokemuksen taso (lokaliteetti) (Taylor 1989, 36-41, Riikonen 1997, 180 mukaan.) Suomen kohdalla Riikosen (1997, 180) mukaan löytyvät hallinnollinen ja instituutioiden mukainen jaottelu, jossa osaksi kansallista aluejärjestelmää luetaan esimerkiksi kylä, kunta, maakunta tai lääni. Paikallisyhteisöksi Riikonen katsoo niin kylän kuin asuinalueen (emt.) Alue osana aluejärjestelmää voidaan siis käsittää esimerkiksi maakuntana tai lääninä. Katson alueen tässä työssä tarkoittavan nimenomaan asuinaluetta.

Asuinalueen identiteetin tarkastelu linkittyy alueellisen identiteetin ja alueen identiteetin keskusteluihin. Näissä kohteena kuitenkin on tyypillisesti aluejärjestelmään luokiteltavien alueiden identiteetti ja aluetietoisuus. Asuinaluetta tarkastellaan tässä tutkimuksessa alueen identiteettiä rakentavien osien kautta. Alue aluejärjestelmätasolla tarkasteltuna pitää sisällään esimerkiksi institutionalisoitumisprosessin (vrt. Paasi 1986) joka toimii pohjana alueellisen identiteetin muodostumiselle. Tässä tutkimuksessa pääpaino ei ole prosessin onnistumisen tarkastelussa vaan alueen itsensä identiteetin ja sen rakentumisen tarkastelussa.

Jotta tutkimuksen tuloksiin kaupunginosan identiteetistä ja omaleimaisuudesta pääsisi käsiksi, on lähdettävä liikkeelle humanistiselle maantieteelle tärkeistä käsitteistä. Paikka, alue ja identiteetti rakentavat tutkimukseni käsitteistöä. Tutkimuksessani keskiöön nousevat alueen itsensä identiteetti ja sen rakentumiseen vaikuttavat tekijät.

Teija Ojankoski on tutkinut teoksessaan Oikea pieni kaupunki - Maantieteen ja asukkaiden näkökulmia suomalaiseen pikkukaupunkiin (1998) pikkukaupunkien omaleimaisuutta rakentavia tekijöitä. Näitä tekijöitä ovat muun muassa tila, paikka ja identiteetti, jotka Ojankosken teoksessa toimivat käsitteinä. Ojankosken (1998) mukaan

kaikilla paikoilla esimerkiksi pikkukaupungilla, tai tässä tutkimuksella kaupunginosalla, on omaleimaisia piirteitä, jotka erottavat alueen ja paikan muista samankaltaisista alueista (1998, 37).

Seppo Knuuttilan (2006, 10) mukaan yksilöllisesti tunteva ja ajatteleva ihminen on silti kollektiivisesti toimiva ja samalla osa fyysisesti ja sosiaalisesti omaa asuinpaikkaansa. Viitaten Paasiin (1996, 206-211) Knuuttila esittää paikan yksilöllisen merkityksen muovautuvan muistakin kuin yhteiskunnallisista osasista (Knuuttila 2006, 7). Yksilö luo merkityksiään paikkaan, mutta on samalla linkittynyt kollektiivisesti ympäristöönsä. Näistä lähtökohdista käsin tarkastelen Tammelan alueen identiteettiä yksilön antamista merkityksistä, jotka ovat nähtävissä kollektiivisella tasolla.

Seuraavassa on tarkasteltu lähemmin tässä tutkimuksessa käytettäviä käsitteitä ja niiden rakentumista sekä toimivuutta tutkimuskysymyksien ratkaisussa ja tavoitteiden saavuttamisessa. Paikan, alueen ja identiteetin merkitykset alueen omaleimaisuuden ja tammelalaisuuden tutkimisessa antavat mielestäni mahdollisuuden porautua syvemmin paikallisten asukkaiden mielipiteisiin ja ajatuksiin.

2.1. Paikka, alue ja identiteetti

Tutkimukseni asemoituessa humanistisen maantieteen piiriin, katson olennaiseksi tarkastella paikan ja alueen identiteetin käsitteitä. Olennaiseksi eroksi näiden käsitteiden kohdalla olen katsonut tutkimuksessani kollektiivisen ulottuvuuden. Paikka ja alue eivät ole yksiselitteisiä käsitteitä, vaan pitävät sisällään monia eri mahdollisuuksia tulkintoille. Olennaista on, että molemmat käsitteet pitävät sisällään yksilön luomia merkityksiä, joita pystymme tarkastelemaan monista eri lähtökohdista käsin.

Päivi Kymäläinen (2006) viittaa paikan alkaneen saada moniselitteisiä merkityksiä, vaikka termi onkin pysynyt maantieteen yhtenä keskeisenä käsitteenä. Kymäläisen mukaan paikan tulkintojen monipuolistuessa paikkaan on alettu liittää ulottuvuuksia liikkuvuuden ja muutoksen retoriikasta. Paikan tulkinnalla ei ole kuitenkaan yhtä oikeaa tulkintaa vaan useita eri tulkintamahdollisuuksia. (Kymäläinen 2006, 203-204, 215.)

Edward Relphin (2008) mukaan paikan kokeminen ei jokapäiväisessä elämässämme ole yksi selkeä kokonaisuus, jota pystyisimme kuvailemaan paikallisuudella tai ulkonäöllä.

Relphin mukaan paikat muodostuvat suhteessa toisiin paikkoihin ja paikan kokemiseen vaikuttavat rutiinit, toiset ihmiset tai henkilökohtaiset kokemukset. (Relph 2008, 29.) Paikat muodostuvat siis sosiaalisissa tilanteissa ja vuorovaikutuksissa, jossa yksilöt luovat niihin merkityksiä. Niitä pystytään muodostamaan ja tulkitsemaan toisiin paikkoihin vertaamalla.

Haarnin ym. (1997, 18) mukaan paikkaan kuulumiseen liitetään aina subjektiivinen kokemus, kun taas alueellisen identiteetin muodostumiseen liittyvät jaetut kokemukset ja kollektiiviset näkemykset paikan ominaisuuksista ja luonteesta. Ojankosken (1998) mukaan paikan ja alueiden identiteetit ovat erotettavissa toinen toisistaan. Viitaten Paasiin (1986; 1991) Ojankoski jatkaa paikan olevan henkilökohtaisesti muodostunut ja alueen kollektiivisesti rakentunut (Paasi 1986; 1991, Ojankoski 1998, 37 mukaan).

Alue välittyy Ojankosken mukaan meille arkipäivässä erilaisina symboleina, mutta merkitykset niille ovat henkilökohtaisia. Alueen ollessa historiallisesti muovautunut on sillä kollektiivinen ulottuvuus. Hän jatkaa alueella esiintyvän myös symbolien lisäksi institutionaalisesti ilmeneviä käytäntöjä ja suhteita, jotka liittyvät alueen historiaan ja samalla yhteisön spatiaaliseen rakenteeseen. Ojankosken mukaan alueen kollektiiviset merkitykset ovat enemmänkin ajatuksia ja mielteitä alueesta ja sen mahdollisuudesta olla jotain. (Ojankoski 1998, 37.)

Ojankosken (1998, 38) mukaan paikan ja alueen identiteetit on mahdollista erottaa vain analyttisesti, käsitteiden toimiessa vain teoreettisella tasolla identiteettitarkastelussa. Viitaten Paasiin (1984) Ojankoski jatkaakin paikkaidentiteetin ja alueidentiteetin sisältävän elementtejä toisistaan (Paasi 1984, Ojankoski 1998, 39 mukaan). Paikan ja alueen identiteetit käsittävät vuorovaikutuksellisen ja alati muuttuvan suhteen, joka muodostuu yksilön kokemuksen ja ”kollektiivisen tajunnan” mielikuvien välille (Ojankoski 1998, 39).

Riikonen (1995) jatkaa edellä mainittua linjaa alueen ja paikan eroista yksilön omien merkitysten ja kollektiivisen ulottuvuuden kautta. Riikosen mukaan alue toimii ensisijaisesti kategoriana, joka pitää sisällään kollektiivisen ulottuvuuden edustaen näin institutionaalisia käytäntöjä ja alueen historiaa. Paikka edustaa yksilön historiaa ja yksilön luomia merkityksiä tilaan. Paikat katoavat yksilön mukana, kun taas alueet ovat pidemmän ajan saatossa muovautuneita pysyvämpiä kokonaisuuksia edustaen yhteiskunnan spatiaalista osaa. (Riikonen 1995, 89-90.)

Tutkimuksessani on olennaista tarkastella myös identiteetin käsitettä, jotta alueen identiteetin käsite saavuttaa tarkemman merkityksen. Identiteetti linkittyy keskeisesti myös humanistiseen maantieteeseen esimerkiksi juuri paikan tai alueen identiteetin kautta. Haarni ym. (1997) tuovat esille identiteetin käsitteen pohtiessaan suhdetta ympäristöön. Viitaten Relphiin (1976) he jatkavat identiteetistä olevan erotettavissa paikan oma identiteetti, joka rakentaa paikasta erilaisen muihin verrattuna. (Haarni ym. 1997, 18.)

Asuinalueen identiteetin kannalta mielenkiintoista on myös ymmärtää identiteetin moniselitteinen ja -ulotteinen luonne. Esimerkiksi Edward Relphin (2008) mukaan identiteetti määrittyy sekä yksilössä itsessään että kulttuurissa mihin yksilö kuuluu. Relphin mukaan identiteetti ei ole pysyvää vaan muuttuu olosuhteiden ja asenteiden muuttuessa. Identiteetti pitää sisällään erilaisia osia ja muotoja. (Relph 2008, 45.)

Toisin sanoen, identiteetti ei esiinny yksiselitteisenä ja selkeänä vaan voi koostua monista eri osista ja muovautua ajan ja olosuhteiden mukana. Vaikka identiteetti liitetään yleensä yksilön minuuden rakentajaksi, on identiteetti liitettävissä yhtäläisesti paikkaan tai alueeseen (paikan tai alueen omaleimaisuus, identiteetti). Tällöin esimerkiksi paikan tai alueen identiteettiä voivat rakentaa senhetkiset olosuhteet tai kulttuuriset perinteet. Tammelan alueen identiteetin kohdalla voimme huomioida esimerkiksi historian merkityksen alueen omaleimaisuuden muovautumisessa.

Zimmerbauer (2008, 28) tuo esille alueellisen identiteetin luonteen, jossa osaltaan identiteetti perustuu samuuden tunteeseen käsittäen samalla lähtökohdan erottautumiselle muista. Viitaten Karvoseen (1999, 45) Zimmerbauer jatkaa minuuden olevan suoraan samalla yhteydessä myös siihen mikä ei ole minuutta vaan erottuvaa, ”toiseutta” (Karvonen 1999, 45 Zimmerbauer 2008, 28 mukaan). Tästä lähtökohdasta on mielenkiintoista tarkastella Tammelaa muista erottuvana alueena, jossa tammelalaisuus toimii luokittelevana piirteenä ja muista erottavana osana.

Yi-Fu Tuanin (2006) mukaan kuitenkin osa ihmisen minuuden tunnosta rakentuu pysyvyydestä. Tuanin mukaan osa minuudesta voidaan erottaa yksilöstä esimerkiksi talon tai korttelin hävittämisellä paikasta, joka muodostaa yksilön lapsuuden paikan. (Tuan 2006, 18.) Tässä yhteydessä Tammelan täydennysrakentaminen voi tuoda alueen asukkaille pelon siitä, että osa minuudesta häviää fyysisten muutosten kautta. Tämän kautta tarkasteltuna Tammelan alueen identiteetti saattaa luoda alueelle jännitteisyyttä ja

erilaisia toiveita alueen kehityksestä ihmisten liittäessä osan minuuttaan konkreettisiin paikkoihin. Alueen identiteetin tarkastelu nousee ajankohtaiseksi, sillä pilottiprojekti on nostanut keskustelua alueen luonteen ja tammelalaisuuden muuttumisesta.

2.3. Alueen identiteetti

Asuinalueen identiteettiä tutkittaessa on lähdettävä liikkeelle alueen identiteetin tarkastelusta sen kytkeytyessä laajempaan keskusteluun. Alueen identiteetin kehys tarjoaa mahdollisuuden pohtia asuinalueen identiteetin ja omaleimaisuuden muodostumista.

Teoreettisena käsitteenä alueellinen identiteetti pitää sisällään erottelun alueen itsensä identiteettiin ja toisaalta ihmisten alueelliseen identiteettiin eli aluetietoisuuteen. Muun muassa Zimmerbauer (2006, 111) katsoo alueellisen identiteetin olevan moniselitteinen ja pitävän sisällään niin alueen itsensä identiteetin kuin subjektiivisemmin muodostuvan aluetietoisuuden eli ihmisten alueellisen identiteetin.

Alueellinen identiteetti muodostuu näiden kahden käsitteen vuorovaikutuksesta toisiinsa. Zimmerbauer (2006) tiivistää alueellisen identiteetin ja aluetietoisuuden tarkoittavan yhdessä sitä, miten yksilö kokee kuuluvansa tietylle alueelle ja miten hän hahmottaa alueen kokonaisuutena ja suhteessa muihin alueisiin. Tähän erottautumiseen liittyy myös tietyn alueen erityisluonteen tunnistaminen ja yhteenkuuluvuuden tunne muiden alueen ihmisten kanssa. (Zimmerbauer 2006, 111.) Zimmerbauerin esittämästä kahden käsitteen vuorovaikutuksesta huolimatta keskityn tässä tutkimuksessa ensisijaisesti alueen identiteettiin katsoen käsitteen kuitenkin pitävän sisällään tunteita alueelle kuulumisesta ja tietoisuutta muiden alueiden eroista.

Vaikka aluejärjestelmän pienin tunnistettu hallinnollisin osa määritellään yleensä kyläksi, ei ole perusteetonta jättää kaupunginosan tutkimusta sivuun tässä tapauksessa. Tammelan kaupunginosalla on vahva historiallinen ja yhteiskunnallinen rooli Tampereen kaupungin ja tamperelaisuuden rakentamisessa.

Paasi (1986) erottelee alueellisesta identiteetistä alueen itsensä identiteetin ja toisaalta alueen ihmisten identiteetin, toisin sanoen aluetietoisuuden. Alueen identiteetin Paasi määrittelee sisältävän lisäksi jaon objektiiviseen ja subjektiiviseen osaan. Objektiivinen

osa muodostuu ulkoisista luokituksista ja subjektiivinen osa muodostuu alueen asukkaiden käsittämästä alueen imagosta ja ulkopuolisten mieltämästä kuvasta alueesta. Subjektiivinen ja objektiivinen ovat kytkeytyneitä toisiinsa. Objektiiviset luokitukset voivat rakentaa subjektiivista imagoa alueen sisällä ja sen ulkopuolella. (Paasi 1986, 35.)

Asuinalueen identiteetin tarkastelun kohdalla juuri Paasin erottelemat subjektiiviset ja objektiiviset osat identiteetistä ovat tärkeitä. Asuinalueen mielikuva rakentuu asukkaiden ja ulkopuolisten mielissä. Tammelan identiteetin ja omaleimaisuuden tarkastelussa pyrin nostamaan haastatteluista esiin juuri subjektiivisen ja objektiivisen identiteetin kautta rakentuvaa mielikuvaa Tammelasta.

Maiseman artikulointi

Mielenkiintoisena tässä yhteydessä esiintyy myös Zimmerbauerin (2008, 29) ajatus, jonka mukaan alueellinen identiteetti muodostuu kollektiiviseksi symbolien ja eriävien mielenmaisemien myötä, jolloin kyseessä on maiseman artikulointi. Maiseman artikuloinnissa Zimmerbauerin (emt.) mukaan tietyistä näkymistä syntyy alueellisia tai kansallisia ikoneita, joihin yksilöt tai asukkaat voivat samaistua.

Viitaten Salehiin (1998, 161) Zimmerbauer (2008, 29) jatkaa, että tämän perustana on paikan tai sen piirteiden omaleimaisuus. Tällöin tärkeäksi tekijäksi identiteetin muodostumiselle nousee alueen kehitys, jossa alueelliset symbolit saavat yhteisen käyttöarvon eikä niinkään alueen institutionalisoituminen hallinnollisesta lähtökohdasta (Sörlin 1999, 109 Zimmerbauer 2008, 29 mukaan.)

Zimmerbauerin (2008, 29) mukaan silloin omaleimaiset paikat liittyvät osaksi alueellista identiteettiä ja ovat tunnistettavissa alueelle tyypillisiksi piirteiksi. Yleensä maiseman artikulointi vakiintuu määrätynlaiseksi ja silloin esimerkiksi tietyn alueen markkinoinnissa korostetaan samoja esiinnousseita asioita. (emt. 29.)

Jos ajatellaan Zimmerbauerin viittaamaan maiseman artikulointiin ja sitä kautta vakiintuneihin omaleimaisiin piirteisiin, on mielekästä tarkastella Tammelan omaleimaisuutta. Tässä kohtaa voidaan ajatella, että Tammelan kehitys on luonut asukkaille omaleimaisia paikkoja, joiden kautta asukkaat pystyvät tunnistamaan omaa

aluettaan. Nämä Tammelalle omaleimaiset piirteet luovat siten oman ulottuvuutensa kaupunginosan identiteetille.

Tässä tutkimuksessa näistä lähtökohdista katsoen keskiöön nousee alueen itsensä identiteetti siltä osin kuin miltä Tammela näyttää asukkaiden silmin. Käsitteiden kautta pyrin nostamaan haastatteluaineistosta esille Tammelan omaleimaisuutta, tammelalaisuutta sekä alueen erityispiirteitä korostavia ja tukevia ajatuksia ja mielipiteitä. Tammelan kohdalla alueen itsensä identiteetti näyttäytyy kaupunginosan omaleimaisina piirteinä, jotka asukkaat nostavat merkityksellisiksi.

Alueen itsensä identiteetti sekä maiseman artikuloinnin kautta vakiintuneet omaleimaiset piirteet toimivat analyysissäni operaattoreina, joilla pyrin saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiini. Vaikka alueen itsensä identiteetistä tai maiseman artikuloinnista puhutaan yleensä suuremmassa mittakaavassa kuin kaupunginosa, uskon että Tammelan pitkän ja vahvan historian sekä asukkaiden vahvan alueen tunnistamisen ansiosta on perusteltua käyttää valittuja käsitteitä. Alueellinen identiteetti tuo yksilötason lisäksi mukaan kollektiivisen ulottuvuuden. Kollektiivista ulottuvuutta ilmentää asukkaiden alueelle tunnistama historia esimerkiksi kenkätehtaiden ja teollisuuden kohdalla.

Kuvitteellinen yhteisö

Olettamuksena alueellisen identiteetin muodostumiselle Paasi (1984, 72) pitää tietoisuutta oman olemisen ”alueellisuudesta” omassa elinympäristössä tapahtuvan toiminnan lisäksi. Tämän ”alueellisuuden” lisäksi Paasin mukaan on oltava ”tietoisuus muista alueista ja muilla alueilla asuvien ihmisten eroamisesta omasta ja ”oman yhteisön” olemisesta” (emt). Yhteisö-käsite muovautuu yhdeksi tärkeäksi tekijäksi kollektiivisen ulottuvuuden sekä alueellisen identiteetin muovautumisessa. Paasi (1984, 39) viittaa yhteisö-käsitteen olevan perustavanlaatuinen alueen identiteetin ja aluetietoisuuden tarkastelulle ja muovautumiselle.

Riikosen (1997) mukaan aluetietoisuuden ja paikallisen identiteetin merkityksellisyyden tutkimisessa on tärkeää myös sukupolvi-käsite. Paikallisyhteisö voi koostua erilaisista yhteisöistä tai sukupolvista. Näissä ryhmissä asukkaiden alueellinen identiteetti voi kuitenkin poiketa toisistaan. Viitaten Anderssoniin (1991) Riikonen tarkastelee myös

kuvitteellisen yhteisön käsitettä. Kuvitteellinen yhteisöstä tulee, kun yhteisön jäsenet eivät tunne toisiaan, mutta tuntevat kuuluvansa ja elävänsä yhtenäisessä yhteisössä. Sama piirre toistuu myös alueellisen sukupolven kohdalla, jossa yhteisön jäsenet eivät tunne toisiaan, mutta erottelevat ”meidät” ”muista”. (Riikonen 1997, 182-183.)

Tammelan kaupunginosan kohdalla on tärkeää keskittyä sukupolvi-käsitteen sijasta kuvitteellisen yhteisön käsitteeseen. Alueen asukkaiden puheesta on tunnistettavissa ”me”- henki ja erottelu ”muista”. Tämän pohjalta voidaan katsoa kaupunginosan muodostavan kuvitteellisen yhteisön, joka toimii perustana alueellisen identiteetin muovautumiselle. Alueen asukkaat eivät välttämättä kaikki tunne toisiaan, mutta tuntevat kuuluvansa ja elävänsä yhteisössä. Viitaten Paasin (1984, 39) yhteisö-käsitteen ja alueen identiteetin muovautumisen linkittymiseen voidaan Tammelan kuvitteellisena yhteisönä ajatella muodostavan yhden tukipilarin alueen identiteetin rakentumiselle.

Riikosen (1997) esittelemä kuvitteellinen yhteisö tai Paasin (1984) yhteisö-käsite eivät ole ainoita yhteisön tai yhteisöllisyyden muotoja. Esimerkiksi Timo Kopomaa (2011, 22) Lähiö 2.0 -tutkimuksessa viittaa asuinalueen olemuksen olevan tulos asukkaiden ja rakennetun ympäristön yhteiselosta. Kopomaan mukaan syvempi aluetuntemus ilmenee kun asukkaat tunnistavat sosiaalisen ympäristön ja elämäntavan merkityksen paikallisen identiteetin rakentumisessa (Kopomaa 2011, 23). Kopomaan perusteella alueen identiteetin rakentumiseen siis vaikuttaa yhteisöllinen tekeminen, jonka asukkaat itse tunnistavat tai tavoittelevat. Mielenkiintoiseksi muodostuu tarkastella Tammelan asuinalueen identiteettiä tästä lähtökohdasta käsin, jos alueella vallitsee esimerkiksi tunnistettu sosiaalinen ympäristö.

3. AINEISTO JA MENETELMÄT

Seuraavassa luvussa käyn läpi aineistoni rakentumista sekä tutkimuksessa käytettyjä metodeja analyysin suorittamiseksi. Aineistoni koostuu kahdesta materiaalista, jotka molemmat on kerätty vuoden 2014 aikana. Haastattelu- ja Kontti-aineistossa sisällönanalyysin ja teemoittelun kautta uskon pääseväni käsiksi tekijöihin, jotka parhaiten vastaavat tutkimuskysymyksiini.

3.1. Metodologiset lähtökohdat

Tutkimukseni järjestäytyi kvalitatiiviseksi tutkimukseksi, jossa ensisijaisena materiaalina toimii 2014 keväällä kerätty haastatteluaineisto. Puolistrukturoidulla haastattelurungolla (liite1) tuotettiin materiaalia, jota on pystytty analysoimaan eri teoreettisista lähtökohdista ja käsitteistä käsin. Tässä tutkimuksessa pääpaino on humanistisen maantieteen kehyksessä, jossa lähtökohdaksi muodostuu tutkimuskohteen ymmärtäminen yksilön luomia merkityksiä tulkitsemalla.

Laadullisessa tutkimuksessa on mahdollista aineistolähtöinen analyysi, jossa empiirinen aineisto rakentaa teoriakehikon. Aineistolähtöinen analyysi mahdollistaa jonkin ilmiön perustiedon tuottamisen ja sen tarkastelun (Eskola & Suoranta 1998, 19). Tässä tapauksessa aineistolähtöinen analyysi toimii, kun tavoitteena on tarkastella Tammelan alueen omaleimaisuutta ja identiteettiä. Kvalitatiivisen tutkimuksen ideana on pyrkimys kuvata jotakin tapahtumaa, toimintaa tai tulkita jotakin ilmiötä (emt, 61).

Laadullisessa tutkimuksessa analyysin metodeja on useita. Sisällön analyysi on paikallaan kun tutkimus keskittyy kieleen kommunikaation välineenä ja sen sisältöön. (Järvinen & Järvinen 1996, 44-45.) Sisällönanalyysi on mahdollista silloin kun tutkimuksessa tarkastellaan tekstin merkityksiä. Sisällönanalyysissä tärkeää on tulkinta ja päättely, jossa käsitteellisempi näkemys tutkittavasta ilmiöstä saadaan lähtemällä liikkeelle empiirisestä aineistosta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 104, 112.) Pro gradu -tutkimukseni analyysikeino on sisällönanalyysi, jossa tarkastelen tuotetun tekstin sisältöä pyrkien saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiini. Materiaalina toimivat litteroidut haastattelut sekä 281 mielipidettä.

Sisällönanalyysissä lähdin liikkeelle ensin lukemalla läpi taloyhtiöiden haastatteluja ja kokoamalla yhdistäviä ja toistuvia aiheita kaikista haastatteluista. Lopulta valitsin 15:sta haastattelusta 13, joissa mielestäni löytyi toistuvasti aluetta kuvaavia aiheita. Läpiluvun jälkeen jatkoin haastatteluiden sisällön ryhmittelyllä, jossa pääsin käsiksi aluetta jäsentäviin teemoihin. Teemoittelussa lähdin liikkeelle tarkastelemalla materiaalia tutkimuskysymysteni valossa. Lopuksi tarkastelin ja analysoin yksityiskohtaisemmin teemojen sisältöjä ja merkityksiä ja kokosin haastatteluiden ilmauksia teemojen alle näitä havainnollistamaan. Haastatteluja jäsentävät teemat ovat osa tutkimustuloksia.

Tarralappu-aineiston (mielipiteet) kohdalla jaottelin mielipiteet yläteemoihin. Nämä teemat antoivat jo osaltaan vastauksen Tammelan identiteettiä jäsentävistä asioista. Teemoittelun jälkeen kiinnitin huomioni sisältöön ja merkityksiin, joita olen pyrkinyt tuomaan esille analyysiluvussa kuvaamaan Tammelan identiteettiä ja tammelalaisuutta.

Tutkimuksessani ja analyysissäni materiaalien yläteemat rakentuivat aihealueiksi, joihin muodostin sen jälkeen alateemat. Teemoja ja löydöksiä havainnollistavat lainaukset haastatteluista ja mielipiteistä. Alla oleva taulukko toimii esimerkkinä analyysini rakentamisesta.

Yläteema	Alateema	Viittaus
Tammelan fyysinen luonne	Puistot ja viheralueet	<i>Puistot idyllisiä, helmiä Tampereella (Mielipide)</i>

Taulukko 1. Analyysin teemoittelua.

Näillä teemoilla jäsentyi myös analyysilukuni. Muodostin analyysissäni neljä yläteemaa, joita kaikkia jäsentävät tarkemmat kategoriat.

3.2. Taloyhtiöiden haastattelut ja primääriaineiston muodostuminen

Keväällä 2014 Tampereen yliopiston ympäristön ja alueiden politiikan opiskelijat osallistuivat yhdessä Tampereen teknillisen yliopiston arkkitehtiopiskelijoiden kanssa

erikoiskurssille (Politisoituminen ja Konfliktit -seminaari), joka toteutettiin Tammelassa. Kurssi oli osa TEKES-rahoitteista kaksivuotista SASUI-hanketta (Systemic Architectures for Sustainable Urban Innovation), jossa tavoitteena on löytää uusia yhteistyömuotoja asukkaiden ja kaupungin sekä yritysten välille. Tampereen lisäksi mukana hankkeessa on Espoon kaupunki. Tampereen yliopiston ympäristöpolitiikan tutkijat keskittyvät Tampereen Tammelan kaupunginosaan tarkastellen täydennysrakentamisen eri osa-alueita. Hankkeen yhtenä tavoitteena on löytää uusia tapoja toimijoiden välille, joilla muutosten ymmärtäminen ja asukkaiden mielenkiinnon kasvattaminen omaa asuinaluettaan kohtaan lisääntyisi. (PONTE 2015¹.)

Kurssilla suoritettiin yhteensä kymmenen Tammelan taloyhtiön haastattelut. Haastatteluissa taloyhtiöitä edustivat pääsääntöisesti taloyhtiön hallituksen edustajat tai taloyhtiötä edustamaan pyydetty henkilö. Enemmistö taloyhtiöiden haastatteluista suoritettiin osana kurssille osallistuneiden opiskelijoiden harjoitustyötä, jossa tarkoituksena oli käyttää haastatteluaineistoa oman kurssityön materiaalipohjana ja näin ollen myös koko SASUI-hankkeessa.

Tutkimuksessani keskitytään ruohonjuuritasolla yhden kaupunginosan omaleimaisuuteen ja piirteisiin, jotka asukkaiden keskuudessa nousevat merkityksellisiksi. Kaupungin täydennysrakentamisprojektin ja tulevaisuuden fyysisten muutosten kannalta olisi hyödyllistä tarkastella kaupunginosassa merkityksellisiksi muodostuneita piirteitä, ja seikkoja, jotka rakentavat tammelalaisuutta. Jos kaupunginosa pysyy kuitenkin vetovoimaisena ja muuttovoittoisena, on tärkeää pohtia juuri niitä tällä hetkellä syntyneitä syitä ja tuloksia, jotka omaleimaisuuden ja tammelalaisuuden taustalla vaikuttavat. Ihminen voi valita asuinalueensa tiettyjen syiden perusteella esimerkiksi liikenneyhteyksien tai palveluiden kautta; tammelalaisuuden takana toimii joukko näitä piirteitä, joita olisi syytä tarkastella fyysisiä muutoksia tehtäessä ja suunniteltaessa.

Kymmenen taloyhtiötä tuotti yhteensä 15 haastattelua, joista tässä tutkimuksessa olen tarkastellut 13. Periaatteena valinnassa toimi haastatteluissa esiintyvä kerronta Tammelasta ja alueen omaleimaisuudesta, sekä seikoista, joiden katson rakentavan tammelalaisuutta.

¹ Politics of Nature and the Environment Research Group (PONTE), Systemic Architectures for Sustainable Urban Innovation (SASUI).

Taloyhtiöt, jotka osallistuivat haastatteluihin, muodostivat jakautuneita mielipiteitä täydennysrakentamisesta aina myötämielisestä vastahakoiseen suhtautumiseen. Taloyhtiöiden haastattelut toteutettiin valmiilla haastattelurungolla. Valmiiden kysymysten kautta oli tarkoitus selvittää mistä täydennysrakentaminen oli alun perin tullut tietoon, miten taloyhtiöissä asiaan suhtauduttiin, millaisia hyötyjä tai haittoja yhtiöille ja koko Tammelalle projekti voisi tuottaa sekä mitä muita asioita Tammelassa haastateltu koki tärkeäksi nostaa esille.

Taloyhtiöiden edustamat henkilöt olivat joko taloyhtiön hallituksessa tai asukkaina haastatellussa taloyhtiössä. Yhdessä tapauksessa haastatteluun oli pyydetty osallistumaan toisen taloyhtiön asukas, koska hallituksen edustaja ei päässyt paikalle. Myöskään kaikki haastatteluihin osallistuneet eivät asuneet pysyvästi Tammelassa vaan omistivat taloyhtiöistä esimerkiksi sijoitusasuntona toimivan huoneiston.

Vaikka haastatellut eivät kaikki kuuluneet taloyhtiöiden hallitukseen tai tuoneet esille yksimielisesti taloyhtiöiden ja niiden hallitusten mielipiteitä, yhtenäistävänä tekijänä oli kuuluminen yhteen Tammelan taloyhtiöistä ja asunnon omistaminen. Kaikilla haastatteluihin osallistuvilla oli siis selkeäksi muodostunut kuva Tammelasta, joka nousi haastatteluissa esiin tärkeäksi muodostuneina alueen piirteinä.

Rajaavana tekijänä materiaalissa ja sen käytössä toimii siis kuuluminen haastatteluihin osallistuneisiin taloyhtiöihin tai asuminen Tammelan kaupunginosassa. Koska materiaali oli tuotettu toisia tarkoituksia varten, on rajauksien asettamisella oma hankaluutensa. Materiaalia tarkastellessani keskityn olennaisesti vain kohtiin, jossa Tammela tai tammelalaisuus on tulkittavissa.

Haasteellista tutkimuksessani oli saada tuotettu materiaali vastaamaan tutkimuskysymyksiini ja siihen, mikä alun perin nousi mieltäni kiinnostavaksi tekijäksi - mitä on Tammela ja tammelalaisuus? Haastattelumateriaalissa oli kuitenkin selkeästi nähtävissä Tammelaa kuvaileva ja korostava puhe sekä tuntemus kaupunginosaa kohtaan. Arvostus omaa asuinpaikkaansa kohtaan esiintyi tietoisuutena alueesta ja sen historiasta sekä toisaalta kehitysideoina ja avoimuutena muutoksille.

3.3. Kontti keskellä kylää -tapahtuma ja tarralaput aineistona

Haastatteluiden lisäksi toisena materiaali­lähteenä käytän Kontti keskellä kylää -tapahtumassa (liite 2) kerättyjä mielipiteitä. Kontti keskellä kylää -tapahtuma sijoittui Tammelan torille 15.–25.9. 2014. Kymmenen päivän ajan asukkailla ja ohikulkijoilla oli mahdollisuus tutustua projektiin ja antaa mielipiteensä Tammelasta. Mielipiteitä kerättiin tarralapuille ja kiinnitettiin Tammelan karttaan.

Kontilla vierailivat paikalliset asukkaat päivittäin, mutta samalla myös ohikulkijat tapahtumasta kiinnostuneina tai sattumalta. Moni paikalla päivittäin vierailleista oli varta vasten kontille saapunut ja tapahtumasta kiinnostunut. Mahdollisuus jättää mielipiteensä Tammelasta tai haastatella paikalla vierailleita asiantuntijoita eri aiheista kiinnostivat esimerkiksi Tammelan asuinalueen asukkaita.

KUVA 1. Tarralappuja kiinnitettynä Tammelan karttaan Kontti keskellä kylää -tapahtumassa. (Kuva: Jenni Laurila)

Tapahtuma oli myös osa SASUI-hanketta ja yhtenä tavoitteena oli kerätä asukkaiden näkemyksiä kaupunginosan kehittämisestä. Tapahtuma oli ensimmäinen laatuaan, ja oli tuottoisa mielipiteiden keräämisessä. Tarralappuja kerättiin yhteensä 265 ja mielipiteitä oli yhteensä 281 kappaletta. Toimijajoukkoa ei ollut etukäteen rajattu tapahtumassa;

kuka tahansa paikan päälle tullut saattoi antaa näkemyksensä Tammelan ”ruusuista ja risuista”. Tarralaput toimivat mielenkiintoisena materiaalina tutkimuksessani ja edustavat puhtaasti ”kansan ääntä”. Annettuja mielipiteitä kirjoitettiin anonyymisti ja vapaasta tahdosta.

Keräämällä mielipiteitä Tammelan ”ruusuista ja risuista” pyrittiin saamaan käsitys asukkaiden ja paikallisten tamperelaisten näkemyksistä kaupunginosasta ja projektista sekä kehitysideoista koskien Tammelan aluetta. Mielipiteet teemoittelin aihealueittain muodostaakseni käsityksen ihmisille tärkeistä ja merkityksellisistä asioista. Seuraavassa kaaviossa esitetään mielipiteiden jakaantuminen teemoittain.

Täydennysrakentaminen	51
Pallokenttä (Paltsu)	40
Tammelantori	41
Toriparkki/ paikoitus	24
Puistot/ viheralueet	36
Liikenne/ kulkeminen	50
Morkku/Ratapiha	10
Palvelutalo	11
Tammela yleisesti	18

Taulukko 2. Kontti keskellä kylää -tapahtuman mielipiteiden teemoittelu ja määrä.

Taulukosta on huomattavissa keskeisimmät teemat kuten täydennysrakentaminen, Pallokenttä (Paltsu), tori, puistot/viheralueet, liikenne ja toriparkki/paikoitus. Teemoittelun kautta pääsin käsiksi ihmisille tärkeiksi muodostuneisiin aiheisiin, jotka tukevat haastattelumateriaalista löytyneitä tuloksia.

Erona haastattelumateriaaliin tarralaput muodostivat myös vahvempia teemoja kuten Pallokenttä. Pallokenttä oli Kontti keskellä kylää -tapahtuman aikaan ajankohtainen aihe Tammelan kaupunginosassa, sillä Pallokentän suunnittelukilpailu oli käynnissä ja kilpailu ratkesi lokakuussa 2014. Haastatteluissa Pallokentästä saatettiin puhua yleisesti paikallisen arvonsa takia.

Tarralappujen käytöllä onkin ensisijaisesti primääriaineistoa ja niiden tuloksia tukeva rooli. Pelkästään teemoittelemalla mielipiteet pystytään tarkastelemaan merkittäviksi muodostuneita paikkoja ja asioita Tammelan kaupunginosassa. Mielipiteet ovat toisin sanoen asukkaiden ja paikallisten ”ääni”, jolla pystytään tarkastelemaan kaupunginosan ominaispiirteitä ja identiteettiä.

3.4. Aineiston haasteet

Molemmat aineistot ovat asettaneet omat hankaluutensa tutkimukseni järjestäytymiseen, sillä aineistot on kerätty palvelemaan alun perin eri tarkoituspäättä. Aineistoja on kuitenkin ollut mahdollista käyttää, sillä molemmista aineistoista on löydettävissä vahvasti aluetta kuvaavia seikkoja ja ihmisten tärkeäksi muodostamia kiintopisteitä. Koska taloyhtiöiden haastattelulomakkeet olivat valmiiksi rakennettuja, olen päättänyt nostamaan aineistosta tutkimustani palvelevat kysymykset ja vastaukset, joissa Tammelasta puhutaan kuvainnollisesti ja alueellisista ominaisuuksistaan erottuen.

Vaikka aineistojen yhtenä alkuperäisenä motiivina on ollut täydennysrakentamisen tarkastelu, on aineistoja voinut lähestyä tutkimuksenikin näkökulmasta. Täydennysrakentaminen on aiheuttanut viime vuosina paljonkin keskustelua kaupunginosassa ja asukkaiden kesken, sillä alueen fyysinen mahdollinen muuttuminen luo pelkoja ja toiveita asukkaiden keskuuteen. Täydennysrakentamisen kautta haastatteluissa ja tarralapuille kerätyissä mielipiteissä ilmenee Tammelassa asukkaiden arvostamia ja kehityskelpoisia kohteita. Toisaalta, täydennysrakentaminen kirvoittaa ajatuksia myös sosiaalisista puolista kuten Tammelantorin merkityksestä kohtaamispaikkana.

4. TAMMELAN KAUPUNGINOSA

Tampereen Tammelan kaupunginosassa asukasluku vuonna 2012 oli Tammelan yleissuunnitelman mukaan 6537 asukasta. Työikäisiä asukkaiden kokonaismäärästä oli 4203 (19-64 vuotiaat) ja eläkeläisiä (yli 65 vuotiaat) 1907. Tammelan kaupunginosa lasketaan osaksi keskustaa luokiteltavaksi asuinalueeksi, vaikka aluetta luonnehditaan lähiömäisen väljästi rakennetuksi ja yksipuoliseksi toiminnoiltaan. Tammelan alue on noin 50 hehtaarin kaupunginosa koostuen kolmesta pienemmästä kaupunginosasta. Yleissuunnitelman mukaan pienemmät kaupunginosat ovat XIV Osmonmäki, XV Tammela A ja XVI Tammela B. (Tammelan yleissuunnitelma 2012, 4-5, 9.)

KUVA 2. Tammelan kaupunginosaa Tornihotellista katsottuna 2014. Kuva: Tampereen kaupunki 2014, Tammelan täydennysrakentaminen.²

Tampereen kaupungin Tammelan kaupunginosan historia pitää sisällään voimakkaasti kaupungin työväenhistoriaa ja alueen vahvan kehityksen 1800 luvun lopulta 1900 luvun puoliväliin saakka, jolloin viimeiset alueen tehtaot vielä toimivat. Tammelan kaupunginosan historia on värikäs ja vahva muodostaen ison osan tammelalaisuutta ja kaupunginosan rosoista piirrettä.

Tässä luvussa esittelen Tammelan kaupunginosan kehityksen keskeisempiä piirteitä sekä alueen historiaa ja kaupunginosan nykyistä ilmettä ja toimintaa. Tutkimukseni

² Kuva osoitteesta:

<http://www.tampere.fi/tampereinfo/projektit/kaupunkiymparisto/keskustahanke/tammelantaydennysrakentaminen.html> (3.3.2015)

kannalta on tärkeää ymmärtää alueen kehitys ja historia, jotta alueellista identiteettiä voidaan tarkastella ja kaupunginosan ominaispiirteet muodostuvat järkeviksi kokonaisuuksiksi.

Olennaisiksi Tammelan kaupunginosaa leimaaviksi piirteiksi nousevat työväenhistoria ja tehdaskaupunginosa, yhteisöllisyys ja tuttuus asukkaiden kesken sekä keskeiset ihmisiä yhteen kokoavat paikat kuten Tammelantori ja Paltsu. Toisaalta on merkityksellistä tarkastella Tammelan tämän päivän opiskelijavoittoista sekä täynnä kivijalkaliikkeitä olevaa elämää. Tammelantori kokoaa edelleen väkeä yhteen, mutta alueen voitokas sijainti yliopiston vieressä ja linkitys ydinkeskustaan tuovat lisänsä vetovoimaisuuteen. Tammelan kaupunginosa ei ole pelkästään lähiömaistä rakennustyyliä ja vanhaa tehdasrakennelmaa täynnä oleva alue vaan elävä, virkeä ja kiinnostava kaupunginosa.

4.1. Tammelan historia

Matti Wacklinin Tammela - Suutarien pääkaupunki -teoksen pohjalta Tammelan historia näyttäytyy vivahteikkaana muodostaen merkittävän osan Tampereen työväenhistoriasta. Alueen rajat muodostuivat teoksen mukaan rautatien, Kalevantien, Kalevan puistotien ja Kaupin metsän rajaamana. Virallisesti Tammela tunnettiin ennen XIV, XV, XVI ja XVII kaupunginosien muodostamana alueena. Kansan puheessa alue alkoi kantaa nimeä Tammela, joka juonsi juurensa Hatanpään maihin kuuluneesta torpasta. (Wacklin 2013, 7.)

Tammelan kaupunginosan rajat voivat olla kuitenkin asukkaiden puheessa veteen piirretty viiva, sillä asukkaista ja paikallisista riippuen Tammelan rajat voivat olla edellä mainittua suppeammat tai laajemmat. Tärkeintä rajojen muodostamisessa on kuitenkin Tammelan kaupunginosan tunnistaminen omakseen ja siihen leimautuminen.

Niin kutsutun esi-Tammelan asukkaista ja määristä on vaikea saada tarkkaa tietoa. Kuitenkin työväen Tammelan voidaan ajatella pohjautuvan alueella sijainneiden mökkien ja mäkitypien asuttamisesta ”itsellisillä, sairaila, viallisilla ja lopen köyhillä” (Wacklin 2013, 7). Wacklinin teoksen mukaan Tampereen kaupunki osti Hatanpäältä Tammelan alueen samaan aikaan Kyttälän alueen kanssa 1876, jolloin alueet siirtyivät

kaupungin maiksi. Vuonna 1880 pidettiin ensimmäinen yleinen väestönlaskenta Tammelan kaupunginosan alueella, jossa noin 30 asumusta ja 202 asukasta edustaen 52 huonekuntaa muodostivat kaupunginosan asukasmäärän. Kun mukaan laskettiin Osmonmäki, oli asukasmäärä noussut 7000 vuoden 1900 alussa. Suurin osa Tampereen kaupungin väkiluvusta muodostui siis Tammelan kaupunginosan asukkaista. (Wacklin 2013, 7, 11-12.)

Tammelan alueen ensimmäinen ruutuasemakaavasuunnitelma on vuodelta 1877 kaupunginarkkitehti F.L. Caloniuksen suunnittelemana. Suunnitelma piti sisällään 24 korttelia ja 98 tonttia. Vuonna 1880 valtuuston päätöksen mukaisesti Tammela varattiin lähinnä työväenasunnoille. Vuoden 1887 uuden asemakaavan rakennustöiden mukaan alueelta löytyi 44 korttelia, 170 tonttia ja varastokortteleita, mukaan lukien myös Tammelan tori. (Wacklin 2013, 12.)

Tammelan katujen nimistä poiketen vivahteita kansallisromantiikkaan tai Kalevalaan ei ollut löydettävissä, sillä ruutuasemakaavan mukaan rakennettu Tammela oli enemmän ”nukkavierua” seutua. Alueelle ominaista olivat myös pienet viljelysmaat, jotka olivat Tammelan tehtaiden työntekijöiden omistamia. 1890 Tammelan tontit muutettiin viljelysmaista yksikerroksisiksi työväenasunnoiksi. (emt. 13.)

Tammelan tonttien yksityisomistuksella on perustansa kaukana historiassa. Wacklinin (2013) kirjasta selviää, että ruutuasemakaavan valmistuttua Tammelan tontteja vuokrattiin huutokaupalla 10 vuoden vuokra-ajalla, jonka jälkeen mahdollisuutena oli tontin lunastus itselle tai uudelleen vuokraus 10 vuodeksi. Tästä johtuen melkein kaikki Tammelan tontit ajautuivat yksityisille omistajille, johon Tampereen kaupunki ei huomannut varautua. Muutamia Tammelan alueen tonteista päätyi kaupungin omistukseen aiempien omistajien myydessä tonttinsa kaupungille vaikeuksien vuoksi. (emt. 13-14.)

Tehtaiden noustessa Tammelan kaupunginosaan kasvoi myös tarve työntekijöiden asunnoille. Myös Lapinniemen puuvillatehdas oli mukana Tammelan rakentamisessa tarjoten asuntoja työntekijöilleen. Nämä rakennetut talot valmistuivat ”poikkeuksellisen väljästi” tonteille, jotka rajautuivat Pohjolankadun, Pinninkadun, Tunturikadun ja Tammelan puistokadun väliin. Tämän väljyyden myötä korttelit olivat alueen viihtyisimpiä. Tehtaiden työntekijöiden siivittämänä Tammelan väestöpohja koostui siis

esimerkiksi teollisuustyöntekijöistä, muista käsityöläisistä, rautatieläisistä ja sekatyömiehistä. (Wacklin 2013, 17.)

Vaikka tyypillisenä piirteenä Tammela kuvaa työväenhistoria, on kaupunginosalla myös vähän rosoisempi maine. Suutarien pääkaupunki -teoksesta selviää, että Sanomalehtikin on kirjoittanut vuonna 1891 alueesta ”juopuneiden ja tappeluhaluisten temmelyskenttänä” (Wacklin 2013, 19). Mainetta ylläpiti myöhemmin myös Tammelan torin ”iltatori”, jossa pimeä pullo vaihtoi omistajaa. Laiton viinakauppa jatkui aina 1970-luvulle saakka. (emt. 19-20.)

Puu-Tammela

Tammelan kaupunginosaa on kutsuttu osaltaan myös Puu-Tammelaksi, joka juontaa juurensa kaksikerroksista puutaloista. 1920-luvulla muuttuneen rakennusjärjestyksen myötä puutalot nousivat Tammelaan muuttaen Tammelan ilmettä. Puutalot koostuivat suurimmillaan kahden huoneen ja keittiön asunnoista, joita asutopulaan rakennettiin 1930-luvulle saakka. Itä-Tammelan asunnot koostuivat pääosin puusta. (Wacklin 2013, 22-23.)

Wacklinin teoksen mukaan Puu-Tammelalainen elämäntyyli on säilynyt asukkaiden mielissä. Puu-Tammela ei näyttäytynyt rikkaiden asuinalueena vaan koostui pitkälti vaatimattomista kamarin ja keittiön asunnoista. Työväen kaupunginosana tunnetuksi tullessa, Tammelassa merkittäväksi nousi yhteisöllisyyden henki asukkaiden kesken ja tiivis asuinympäristö, jossa ihmiset olivat tuttuja toisilleen. (emt. 26.)

Tammelan puutaloista yhtenä esimerkkinä on säilynyt Annikin puutalokortteli, joka 1966 vuoden uuden asemakaavan jälkeenkin pysyi Tammelassa. 1966 asemakaavan myötä alkoi Tammelassa puutalojen purku. (emt. 33.) Vuoden 1966 asemakaava muutti lopullisesti ”puukaupunginosasta betonikaupunginosan” vaikka Tammelassa rakennettiinkin jo aiemmin kerrostaloja Tammelantorin reunalle ja Tammelan puistokadun varteen 1950-luvulla. Kerrostaloasuminen säilytti silti Puu-Tammelalle tuttua yhteisöllisyyttä ja asukkaat olivat toisilleen tuttuja. (emt. 38.)

Antero Sirviön 1966 laatima asemakaava hajotti perinteisen ruutuasemakaavan ja muutti Tammelan 6-7-kerroksisten betonitalojen kaupunginosaksi. Tammelan itäosissa

näkyä vielä vanhaa puu-Tammelaa muun alueen ollessa kivi- ja betonirakennuksia. Suljettuihin katutiloihin perustuneiden puutalokortteleiden korvaaminen avokortteleihin perustuneilla betonielementtirakennuksilla tapahtui Tammelassa 1970-luvun kuluessa. (Tammelan yleissuunnitelma 2012, 17-18, 22.)

Tammelan fyysisiin muutoksiin 1960- ja -70-luvuilla vaikuttivat myös kansalliset ilmiöt. Esimerkiksi osansa kuntien asuntorakentamisen muutokseen loi väestön voimakas siirtyminen maalta kaupunkeihin 1960-luvulla. Myös Tammelan muutokseen 1960-luvulla vaikuttivat kansallisella tasolla ilmenneet aluerakentamisen läpimurto sekä kerrostalorakentamisen tuotantotavoissa yleistynyt teollinen elementtirakentaminen. (Tammelan yleissuunnitelma 2012, 25.)

Viimeinen puutalokortteli, Annikinkatu 11 ja Mäkipäänkatu 13 saivat vuonna 2007 päätöksen suojelusta. Puutalokorttelilla on kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvan säilymisen kannalta erityistä arvoa. Säilytettävä kortteli on jäänne vanhasta Puu-Tammelasta 1907 vuodelta. (Wacklin 2008, 9.)

KUVA 3. Annikin puutalokortteli vuonna 2015. (Kuva: Jenni Laurila 2015)

Yhteisöllisyys ja Tammelan tori

Tammelan kaupunginosaa kuvastaa myös Wacklininkin teoksessa esiintyvä yhteisöllisyys. Yhteisöllisyyttä alueella lisäsi esimerkiksi suuri määrä yleisiä saunoja, joita asukkaat käyttivät paljon. Teoksessa arvioidaan yleisiä saunoja olleen 40-luvulla jopa parikymmentä. (Wacklin 2013, 72.)

Tammelan pallokenttä eli Paltsu rakentui kaupunginosaan hitaasti, vaikka päätös rakentamisesta tulikin jo 1926 (emt. 74.) Pallokenttä toimi aikoinaan koko kaupunginosan urheiluharrastuksen kenttänä; talvella luisteltiin, kesäisin pelattiin jalkapalloa. Ajan myötä Tammelan pallokenttä on noussut tamperelaisen jalkapallon kentäksi. Paltsu kokosi pitkään tammelalaisia yhteiseen ajanviettoon aina 60-luvulle saakka. (emt. 75-76, 79.)

Tammelan kaupunginosan kasvaessa syntyi myös tarve omalle koululle. Tammelan koulu sai ensimmäisen ehdotuksensa valtuustolle 1906 tammelalaisten toimesta. (emt. 92.) Pallokentän ja koulun lisäksi kokoavana paikkana toimi Tammelantori. Wacklinin teoksessa asukkaiden mielestä tänäkin päivänä Tammelantori on yksi kaupungin parhaita keskipisteitä. Wacklin kertoo teoksessaan Tammelantorin olleen Tammelan keuhkot. Torin satavuotisen historian ansioista Tammelantori nousee yhdeksi kaupungin tunnistetuimmista maamerkeistä ja samalla suomalaisten mieliin. Historiansa Tammelantori aloitti vuokrapeltona. Kivikatteen myötä Tammelan tori tuli 7.7.1900 käyttöön. (Wacklin 2013, 117.)

Teoksesta selviää, että Tammelantori kasvoi kaupankäynnissä tasaisesti aina 50-luvulle saakka, vaikka kärsikin sivussa ensimmäisestä maailmansodasta aiheutuvasta ruuan (lihan ja voin) säännöstelystä, 20-luvun yleismaailmallisesta pulakaudesta sekä toisesta maailmansodasta, jolloin vastuu torikaupan pyörittämisestä jäi naisille. (emt. 119.)

Tammelantorilla ei usein torimyynnin lisäksi muuta tapahtumaa ole. Kuitenkin tori on koonnut ihmisiä yhteen myös juhlapaikkana 40-luvulta lähtien (emt. 124). Wacklinin (2013, 125) mukaan Tammelantori on edustanut pitkään tammelalaisille fyysisen keskipisteen lisäksi myös henkistä yhteenkuuluvuutta. Myös nyky-tammelalaisten suusta kuulee, että Tammelasta löytyvät kaikki palvelut ja kaikki on lähellä. Historiasta näkyy, että Tammela oli täynnä kivijalkakauppoja ja kaikki tarvittava oli käden

ulottuvilla asukkaille. Itsepalvelumyymälöiden saavuttua kivijalkapuodit katosivat, ja eniten puoteja hävisi 60-luvulla (Wacklin 2013, 126.).

KUVA 4. Tammelantori maaliskuun auringossa 2015. (Kuva: Jenni Laurila 2015)

Vaikka Tammelantorilla ei kesäajan ulkopuolella ole juurikaan torimyyntiä, kerää se paikallisia silti yhteen. Torille pysähdytään nauttimaan lounasta ja kahvia aamusta iltapäivään saakka ja hyvän kelin tullen nauttimaan ulkoilmasta.

4.2. Tammela työväenkaupunginosasta omistusasuntoihin ja opiskelijoihin

Työväenkaupunginosalle on perusteensa kaupunginosan historiassa. Tammelan kaupunginosa hyödynsi Tampereen kaupungille annettua vapaakaupunkioikeutta, jolloin kenellä tahansa teollisuusmiehellä ja käsityöammattilaisella oli mahdollisuus perustaa yritys kasvamaan kaupunkiin (Wacklin 2008, 14-15.) Tammelan kaupunginosassa vanhat tehtaat on kunnostettu asuinkäyttöön ja yksi tunnistetuimmista on varmasti Aaltosen kenkätehdas keskellä Tammelan kaupunginosaa.

Matti Wacklinin teoksessa haastatellut muistavat Tammelan asukkaiden vielä 40-50-luvulla olleen enimmäkseen Tammelan tehtaiden työläisiä suutareista autonkuljettajiin. Alueen tehtaita olivat muun muassa Branderin kenkätehdas sekä Kone ja Terä. (Wacklin 2013, 35.)

Tammelan kaupunginosa on tunnettu monipuolisesta teollisuudestaan, mitä Tampereen muissa kaupunginosissa ei ole tavattu. Pitkään alue oli kuitenkin ”Suomen suutarien pääkaupunki”. Emil Widel, myöhemmin Aaltonen, rakennutti kenkätehtaansa Tammelan alueelle. Tampereen Kenkätehdas aloitti toimintansa 29.7.1905, vaikuttaen vahvasti kaupunginosan kehitykseen. Kenkätehdas aloitti toimintansa Tampereen tapettitehtaan tontilta, mutta tilojen käydessä pieniksi alkoivat uudistukset ja tehdas valmistui lopulta 1917. Tehdas käytti nimeä Aaltosen Kenkätehdas Oy ja toimi yhdessä Tammelan merkittävimmistä rakennuksista. (emt. 46-47, 48.) Aaltosen Kenkätehdas tarjosi työpaikan monille ja työntekijöitä oli suurimmillaan ennen sotia 780. Kenkätehtaaseen liittyi myöhemmin pari muuta tehdasta Tammelasta, esimerkiksi Attila ja Solena. (emt. 51.)

Suutarien pääkaupunki -nimitys ei johdu pelkästään Aaltosen Kenkätehtaan vaikutuksesta Tammelan kaupunginosaan vaan alueella toimi lisäksi muitakin kenkätehtaita, muun muassa Pirkan kenkä, Salosen kenkätehdas ja Tullin kenkä, sijoittaen alueelle paljon suutareita. (emt. 53.) Vaikka tunnetuimmaksi alueen tekee kenkäteollisuus, kaupunginosassa on ollut toimintaa aina panimoista rautatieyhteyksiin Ferrarian naulatehtaalla Tammelassa. (emt. 55-56, 57.)

Vuoden 1966 laaditun uuden asemakaavan myötä myös sosiaalinen rakenne Tammelassa muuttui. Vuokra-asunnot muuntuivat omistusasunnoiksi ja työläiskaupunginosa muodostui nuorten aikuisten ja toisaalta iäkkään väestön asuttamaksi alueeksi. (Tammelan yleissuunnitelma 2012, 18.) Sijainnillisesti Tammelan kaupunginosa on keskeisellä paikalla tärkeisiin toimintoihin tai liikenneyhteyksiin nähden, esimerkiksi Rautatieasema ja yliopisto kytkeytyvät Tammelan kaupunginosaan (emt. 46). Sijaintiinsa nähden Tammela esiintyy kiinnostavana ja myös opiskelijavoittoisena kaupunginosana Tampereella.

Nykypäivän Tammelasta löytää vielä paikallisia ”alkuperäisasukkaita”, jotka muistavat 60-70-luvun taitteen kaupunginosan elämää. Paikallinen väestö koostuu lisäksi myös

opiskelijoista, joita alueen hyvä sijainti yliopistoon ja ammattikorkeakouluun nähdessä houkuttelee.

Tammela palveluineen ja erikoisliikkeineen antaa kompaktin kuvan toimivasta kaupunginosasta. Tammelaan on viime vuosien saatossa noussut useita kivijalkaliikkeitä, jotka houkuttelevat paikallisten asukkaiden lisäksi kävijöitä muualtakin.

Tammelan yleissuunnitelman (2012, 46) mukaan Tammelan palvelut ovat ensiluokkaiset ja alueen palveluista saa melkein kaikki tarvittavat päivittäiset palvelut niin erikoispalveluista aina julkisen puolen palveluihin. Tällä hetkellä Tammelantorin ympäriltä löytyy muun muassa luomukauppoja, lukuisia ruoka- ja kahvipaikkoja ja monia muita pienyrityksiä.

4.3. Tammela tänään

Jos Tammelan kaupunginosaa tarkastelee tänä päivänä, voi nähdä alueella kirjavan kattauksen kivijalkapuoteja, kahviloita ja ravintoloita sekä elintarvikemyymälöitä. Alueen erikoisuuksiin kuuluvat vintage-puodit ja luomukauppa, etniset ja vegaaniset ravintolat, opiskelijaystävälliset kahvilat ja pubit. Alue vetoaa tarjonnallaan monipuolisesti nuorista ja opiskelijoista aina iäkkäämpiin Tammelan alkuperäisasukkaisiin. Erityisesti kivijalkaliikkeiden tarjonnallaan alue on erityisesti nuorten aikuisten suosima. Kulttuuriset tapahtumat, kuten Annikin runofestivaalit tai kesäajan Tammelantori, tuovat kaupunginosaan kollektiivista ulottuvuutta tarjoten paikallisille ja ulkopaikkakuntalaisille mahdollisuuden nauttia kulttuurista ja Tammelan sosiaalisesta ympäristöstä.

Tammelan kaupunginosa on tänä päivänä tunnistettavissa ensisijaisesti Tammelantorin ja Pallokentän sekä lähiömäisen väljän ja kerroksellisen rakennustyylin kautta. Historian saatossa asukkaat ovat kokoontuneet Tammelantorille markkinoille ja torimyyjäisiin. Tammelantorin maine on saavuttanut myös ulkopaikkakuntalaisten korvat, sillä kesäajan toreista Tammelantori on yksi käydyimmistä.

Torin ja pallokentän tukeman sosiaalisen ympäristön lisäksi Tammelan kaupunginosaan on muodostettu Tampereen tammelalaiset yhdistys. Yhdistys koostuu kaupunginosan

entisistä ja nykyisistä asukkaista. Tavoitteenaan yhdistyksellä on paikallishengen ylläpitäminen sekä vanhojen ja uusien asukkaiden kotiseututuntemuksen syventäminen ja kiintymyksen lisääminen kotipaikkaansa. Yhdistys toimii kotiseututyön tavoitteiden saavuttamiseksi paikalliskulttuurissa ja maisemanhoidossa. (Tampereen Tammelalaiset ry.)

Kaupunginosan oma yhdistys on selkeä merkki alueen merkityksestä sekä kulttuurisesta ja historiallisesta arvosta niin alueen asukkaille kuin muille paikallisillekin. Kotiseututuntemuksen sekä paikallishengen ylläpitäminen tavoitteina kielivät Tammelan alueen omaleimaisesta ja tunnistettavissa olevasta ilmapiiristä ja piirteistä. Yhdistys näyttäytyy yhtenä asukkaiden tukikanavana alueen kehityksessä sekä elinympäristön arvoa vaalivana verkostona.

Tampereen Tammelalaiset yhdistyksen toimiessa paikallishengen ja kotiseututuntemuksen nostamiseksi, toinen merkittävä asia Tammelan kaupunginosan identiteetin ja arvon tukemiseksi on alueen suunniteltu täydennysrakentaminen. Täydennysrakentamisen myötä Tammelan kuva saavuttaisi uusia nykyajan muotoja rakennuskannassa ja rikastuttaisi asukaskuntaa uusilla tulokkailla.

Tampereen kaupungin koordinoima täydennysrakennusprojekti kohdistuu uusien asuntojen ja asukkaiden lisäksi myös viihtyisyyden parantamiseen kaupunginosassa. Kaupunginosan täydennysrakentamista Tampereen kaupunki tukee muun muassa kaupungin kasvun ja tiivistymisen takia, sekä alueen kaupungille ja joukkoliikenneyhteyksiin tuoman kasvavan merkityksen vuoksi. Syiksi nousevat myös peruskorjausta vaativa rakennuskanta, taloudelliset hyödyt taloyhtiöille, katu- ja kaupunkikuvan viihtyisyyden lisääminen ja asukasmäärän tavoitteellinen lisääminen. (Tampereen kaupunki 2015.)

Tampereen ykköstäydennyskohde puhututtaa erityisesti alueen asukkaita. Tampereen Tammelaisten sivuilta (Tampereen Tammelalaiset ry 2010) löytyy paikallisten uutisten ja kuvien lisäksi tietoa täydennysrakentamisesta. Sivuilta on nähtävissä projektin aikajana, mahdolliset paikat rakentamiselle, lehtiartikkeleita ym. Sivujen kautta paikallisten asukkaiden on mahdollista ottaa osaa myös keskusteluun tähän tarkoitettuun foorumissa, seurata projektin etenemistä ja lukea aiheesta lehtiartikkeleita.

Tampereen Tammelalaisten ry on sivujensa mukaan muun muassa paikallishengen ylläpitämiseksi luotu yhdistys, joten on selvää, että myös alueelle kaavaillusta rakennusprojektista annetaan kattavasti tietoa sivuilla. Reagoiminen esimerkiksi sivujen kautta asuinalueelle suunnattuun projektiin kertoo mielestäni myös alueen asukkaiden aktiivisuudesta ja tietoisuudesta omaa asuinaluettaan kohtaan sekä halusta vaikuttaa aluekehittämiseen. Tampereen Tammelalaiset ry on yksi esimerkki asuinalueen identiteetin ja omaleimaisuuden olemassa olost. Halu muodostaa paikallinen yhteisö ja myötävaikuttaa alueen henkeen on mahdollista alueella, jolle on muodostunut historian saatossa omaleimaisia ja vahvoja piirteitä.

5. TAMMELAN ALUEEN IDENTITEETTI JA TAMMELALAISUUS

Haastatteluiden analyysissä lähdin liikkeelle teemoittamalla taloyhtiöiden edustajien haastattelut sen mukaan, mitkä asiat nousivat toistuvasti esille. Haastatteluista oli yhteensä 15 kappaletta, joista käytin 13:a. Tutkimuskysymysteni ja tutkimukseni kannalta tärkeimmiksi kysymyksiksi jäsenyivät haastatteluissa esitetyt kysymykset Tammelan arvostamisesta ja kehitysehdotuksista.

Vaikka haastattelurunko oli valmiiksi muotoiltu, mahdollisti se haastateltujen omien, tärkeiksi kokemien asioiden esille tuonnin, jolloin myös vertauskuvalliset puheet Tammelasta ja kaupunginosasta tulivat luonnollisesti esille. Viittaukset Tammelasta itänaapurin lähiönä tai ”rollaattorien valtakuntana” toimivat esimerkkeinä siitä, miten asukkaat ja taloyhtiöiden edustajat aluetta havainnoivat.

Toisaalta haastatteluista on löydettävissä Tammela tällä hetkellä jäsentävä ristiriitaisuus alueen kehityksen tai toivotun identiteetin kohdalla. Esimerkiksi täydennysrakentaminen suhteeseen alueen itsensä identiteettiin jakaa alueen fyysisistä muotoa asukkaiden kesken; osaksi Tammelan toivotaan kehittyvän ja rakennuksien ja väkimäärän lisääntyvän, osaksi kaupunginosan toivotaan pitävänsä samankaltaisena niin fyysisesti kuin asukasmäärällisesti. Erilaiset toiveet muokkaavat ja luovat jännitteisyyttä kaupunginosalle, rikkoen kaupunginosan yhtenäistä identiteettiä.

Kuten Riikonen (1995, 91) esittää, on alueen identiteetin rakentumisen kannalta kollektiivisilla merkityksillä tärkeä rooli. Kollektiiviset merkitykset, toisin sanoen esimerkiksi yhteiset mielikuvat alueesta kertovat siitä mitä alueen pitäisi olla tai mihin sen halutaan kehittyvän (emt.) Tammelan taloyhtiöiden haastatteluissa toistuvat ja yhteiset aiheet teemoittavat materiaalin ja näin antavat ensisilmäyksen sen suhteen, mikä Tammelassa on tärkeää ja omaleimaista. Analyysini rakentuu seuraavien keskittävien teemojen ympärille:

- Tammelan sosiaalinen luonne
- Tammelan fyysinen muoto
- Asumisen ja omistajuuden ulottuvuus
- Tammela yhteisönä

Anssi Paasin (1986) alueen identiteetti pitää sisällään jaon objektiiviseen ja subjektiiviseen osaan. Analyysissäni keskityn subjektiiviseen osaan, joka rakentuu alueen asukkaiden alueesta muodostamaan imagoon sekä ulkopuolisten mielikuvasta alueesta. Zimmerbauerin (2008) maiseman artikulointi nostaa esiin alueelle omaleimaisia paikkoja, jotka tukevat alueen omaleimaisuutta. Maiseman artikulointi tarjoaa mahdollisuuden porautua haastatteluiden ja mielipiteiden kautta Tammelan omaleimaisiin paikkoihin, jotka nousevat toistuvasti esiin ja siten koostavat osan alueen identiteetistä.

5.1. Tammelan sosiaalinen luonne

Tammelan sosiaalinen luonne rakentuu haastatteluiden ja kontti-aineiston perusteella paikoista, joissa alueen asukkaat pääsevät kokoontumaan niin arkena kuin vapaa-ajallaan yhteen. Sosiaalista luonnetta rakentavilla paikoilla voi olla myös pitkä historia alueella, jotka ovat siten muotoutuneet alueen imagoa rakentaviksi tekijöiksi.

Taloyhtiöiden haastatteluista oli löydettävissä yhdistäviä tekijöitä, jotka ovat muodostamassa Tammelan alueen identiteettiä ja tammelalaisuutta. Vahvimpina niistä esiintyi Tammelantori, joka suurimmalle osalle haastatteluista edusti historiaa ja vanhaa, päivitettävää toria. Vaikka kesäajan lauantaisin Tammelantori kokoaa alueen asukkaat ja ulkopaikkakuntalaiset yhteen runsaalla torimyynnillään esiintyy Tammelantori arkisena ja muuttumattomana kokoontumispaikkana. Poiketen haastatteluihin, mielipiteistä löytyi Tammelantorin lisäksi myös Pallokenttä, joka nähtiin yhtenä alueen erityispiirteenä.

”Kyllähän se semmonen elävä paikka on siinä että ja se viel sitten sen toriajan jälkeen vähän sillai että kun siinä on ne penkit... ihmiset istuskelee ja juttelee ja tota noin kyllähän se...pitää muutakin toimintaa..[...]” (Haastattelu 13)

”Tammelan tori kulminoi paikan! Pitkä historia!”(Mielipide)

”Paltsu pitää jäädä Tammelaan”(Mielipide)

”Pallokenttä säilytettävä ja kunnostettava” (Mielipide)

Kaj Zimmerbauerin maiseman artikuloinnin kautta omaleimaiset paikat siirtyvät osaksi alueen tai paikan identiteettiä (Zimmerbauer, 2008, 29) Tässä mielessä voidaan ajatella haastatteluista ja mielipiteistä esiinnoussut Tammelantorin ja Pallokentän (Paltsun) painotus ja kuvailu. Tammelantori ja Paltsu toimivat asukkaiden mielissä yhteen kokoavina paikkoina, jotka ovat muodostuneet kulmakiviksi Tammelan kaupunginosalle. Paikoista puhutaan arkisina, mutta merkityksellisinä paikkoina, jotka rakentavat tunnistettavia, alueen omaleimaisia piirteitä.

Tammelantori ja Pallokenttä

Tammelantori on keskeinen ja merkittävä osa Tammelan kaupunginosaa, ja muodostuu kokoavaksi paikaksi Tammelalle. Haastatteluissa suurimalla osalla taloyhtiön edustajista oli halu päivittää Tammelan keskuksena pidettyä Tammelantoria ja kaunistaa sen nykypäivän ilmettä. Haastatteluista näkee kuitenkin, että Tammelantori on niin kutsuttu ”Tammelan sydän”. Tammelantoria pidetään vahvasti Tampereen ja myös yhtenä Suomen parhaimmista toreista, joka ilmentyy kesälauantaisin ruuhkaisena alueena ja ihmisiä yhteen kokoavana kenttänä:

”[...]Meillon semmonen Tammelan tori, että Suomessa ei montaa ole. Siis se kuuluu top kolmeen, jos puhutaan kesäajan torista Suomessa.[...]” (Haastattelu 3)

”Tammelan tori on se keskusta” (Haastattelu 4)

”[...]Kyl se toki se tän Tammelan ydin on kuitenkin ja semmonen eloisa -[...]” (Haastattelu 4)

”[...]sittenhän meillä on tietysti toi tori tossa, mikä on sellanen henkireikä tällä alueella[...]” (Haastattelu 11)

Vaikka Tammelantori toisaalta toimii nykymuodossaan, toiveet alueen päivittämisestä saavat uutta virtaa ja vertauksia eurooppalaisista toreistakin. Puheet torin päivittämisestä, siivoamisesta tai kaunistamisesta ja käyttötarkoituksen laajentamisesta ilmentävät puhujien arvostusta omaan elinympäristöönsä. Tori ei jää huomiotta ja edustaa asukkaille suurempaakin mahdollisuutta yhteisestä ajanvietto- ja kokoontumispaikasta. Torin pitkä historia muistuu joillekin haastatelluista elävästi mieleen ja nykypäiväisessä muodossaan vastaavaa ei enää ole.

”[...] Sitä kyllä toivois ihan vilpittömästi, että toi tori pistettä, vähän päivitetä tälle vuosituhannelle.” (Haastattelu 8)

”[...]Mutta se että se on aina ollu toi tori, ja siel on ollu sitä myyntiä.[...] Et ei siin oo enää samaa tunnelmaa kuin aikoinaan.[...]” (Haastattelu 9)

Toisaalta Tammelantorin oma merkitys nousee historian kautta, pitkästä ”olemisesta” Tammelan alueen keskustana, kokoontumispaikkana ja myyntipisteenä, joka elää omaa elämäänsä kuin muut kaupungit ja palvelut. Tammelantori kokoaa päivittäin alueen asukkaita ja paikallisia yhteen päivittämään omia ja alueen kuulumisia. Silti historian saatossa myös torin oma vetovoima ja viehätys on saattanut arkistua tammelaisille.

”[...] Elikkä se tori elää semmosta toisenlaista elämää kun tämmönen tavallinen kauppa[...]” (Haastattelu 11)

”[...]Siellä on ihan vakiorukat jotka istuu sen yhden kahvimukin kanssa siellä, koko päivän.” (Haastattelu 9)

”No kun tässä on niin kauvan asunu niin osittain sen viehätysvoima on jo kadonnu. Se on liian tavallinen[...]mutta kyllä se näille kauvempaa tuleville on erittäin tärkeä paikka.” (Haastattelu 13)

Kaiken kaikkiaan Tammelantori on leimallinen paikka alueelle ja tunnistettavissa myös ulkopaiikkakuntalaisten tai muiden tamperelaisten mielissä. Vertaukset paremmuudesta muihin toreihin nostavat Tammelan arvoa kaupunginosana, sillä tori mielletään ihmisyhteisöjen, ei pelkän kaupankäynnin vaan myös sosiaalisen ja kulttuurisen piirteensä vuoksi tärkeäksi paikaksi. Tammelantoria kuvaa myös oma tyykinsä, jonka ei tarvitse olla liian hienoa vaan ”kotikutoista” ja ”mustamakkarameininkiä”.

Samankaltaista roolia kannattelee Pallokenttä eli Paltsu. Haastatteluissa pallokentän nähtiin pitävän yllä vapaa-aikaa ja luonnehtivan Tammelan aluetta. Kontti-aineiston perusteella Pallokentän rooli on merkittävä ja tulevaisuudessakin tarpeellinen.

”Ei täällä liikaa tommosia alueita oo ja se on niinku kuuluu osana tähän Tammelaan.” (Haastattelu 13)

”Paltsu pitää jäädä Tammelaan!” (Mielipide)

”Pallokenttä säilytettävä ja kunnostettava” (Mielipide)

Pallokenttä on kuulunut osaksi Tammelaan jo 1900-luvun alkupuolelta lähtien. Se on yhdistänyt tammelalaisia ja muita paikkakuntalaisia vapaa-ajan merkeissä ja jalkapalloharrastuksen kautta. Muistot entisistä yhteisistä talvi- ja kesätapahtumista kuten rusettiluisteluista saattavat olla vielä alueen asukkaiden mielissä. Pallokenttä on jo historiallisesti merkityksiä täynnä, puhumattakaan henkilökohtaisesta arvosta mitä kenttä voi asukkaille edustaa.

Vaikka Paltsu toimii tällä hetkellä vain jalkapalloharrastuksen paikkana, kohdistetaan kenttään toiveita muunkaltaisesta yhteisestä paikasta. Niin kuin Tammelantori, myös Paltsu on yksi sosiaalisen ympäristön luojista Tammelassa ja kuuluen siten alueen identiteetin rakentajiin.

Vaikka Tammelantori ja Pallokenttä toimivat alueen mielikuvien rakentajina ja alueelle omaleimaisina paikkoina, heijastavat ne Tammelan identiteettiä myös moniselitteisinä. Tammelan identiteetin voi katsoa olevan liikkeessä ja muovautumassa, sillä

Tammelantori ja Pallokenttä näyttäytyvät haastatteluiden ja kontti-aineiston perusteella jännitteisinä. Molemmat paikat toimivat sosiaalisena kenttänä yksiselitteisesti, mutta näkökannat tulevaisuuden ja kehityksen suhteen vaihtelevat. Esimerkiksi Tammelantorin päivittäminen ja nykyaikaistaminen nousee herkästi esille, toisaalta tori toimintoineen nyt ja kavereiden kohtaamispaikkana on hyvä. Täydennysrakentaminen esimerkiksi Tammelantorin ja Pallokentän kohdalla jakaa ajatuksia alueen identiteetin muuttumisesta.

”streetfutista (nuorille tekemistä!)”(Mielipide)

”[...]Tori on sellaisenaan ihana, ei tarvitse muutoksia.[...]” (Mielipide)

”Pallokenttä ei ole tätä päivää, uudistettava!” (Mielipide)

”Pallokenttää ei saa raiskata, ei kolosseumia!” (Mielipide)

Yllä olevat mielipiteet toimivat esimerkkeinä jakautuneista ajatuksista kaavailtujen muutosten kohdalla. Toisille tori toimii sellaisenaan, toisille se edustaa päivitettävää toria. Ajatukset Paltsun kohdalla jakautuvat samoilla tavoin. Kuitenkin on kiistämättä selvää, että niin tori kuin Paltsukin ovat merkittäviä ja arvolatautuneita paikkoja Tammelan identiteetissä ja tammelalaisuuden rakentumisessa. Jos nämä paikat eivät sisältäisi sosiaalisia ulottuvuuksia ja merkityksiä, voisi reagoinnin olettaa olevan minimaalista tai liittyvän ensisijaisesti meluhaittoihin tai rakentamisen aiheuttamiin rasituksiin asumisessa.

Vanhat ja uudet asukkaat

Tammelan ikäjakauma on haastatteluiden mukaan painottunut eläkeläisiin, joka asukkaiden mielestä on hallitseva piirre kaupunginosassa. Alkuperäiset asukkaat edustavat tällä hetkellä historian havinaa vanhasta Tammelasta. Lapsiperheiden

puuttuminen alueelta merkitsee alueen elävyyden ja väestörikkauden puuttumista ja yksipuolisuutta. Toiveet lapsiperheiden saapumisesta luovat merkityksiä alueelle.

”[...] He viihtyy vaan keskenään ku pitäis kaikkien meidän tulla keskenään toimeen ja elää ni ei oikein nää visiot on tämmösiä et sijoitetaan kasarmeihin tavallaan niinku.” (Haastattelu 4)

”[...]täällä on hyvin paljon ikääntynyttä porukkaa tässä nyt sitten[...]”
(Haastattelu 3)

Vaikka toiveita lapsiperheiden saapumisesta alueelle on, voidaan silti miettiä onko taustalla jossain määrin pelko alueen alkuperäisten asukkaiden poistumisesta ja alueen perusluonteen muuttumisesta? Puheet alueen luonteesta, joka ei sovi lapsiperheille, tai pohdinnat pienistä asunnoista ja korkeista hinnoista mahdollistavat kysymyksen alueen luonteen muuttumisen pelosta. Osaltaan pelkoon asukasjakauman ja -määrän muuttumisesta ja lisääntymisestä saattaa vaikuttaa pelko alueen väljyyden ja rauhallisuuden rikkoutumisesta.

”[...]Semmonen asia, mä en ymmärrä ollenkaan minkä takia täällä pitäis asua enemmän ihmisiä.[...]”(Haastattelu 2)

”[...] Kato sen takia tääl ei oo lapsiperheitä kun niitte kynnet ei pidä täälä. Tää on totuus vaikka tarjontaa olis.” (Haastattelu 4)

”[...]Että lapsiperheitä mutta ne on silloin sosiaalisia asuntoja. Ei tämän päivän kolmilapsinen perhe pysty asumaan noin kalliilla, ikävä kyllä.[...]”
(Haastattelu 11)

Tammelalaisuus konkretisoituu tällä hetkellä iäkkäisiin, jo pitkään alueella asuneisiin tammelalaisiin. Samalla alueen väestörakennetta monipuolistavat omalta osaltaan myös

opiskelijat ja vuokralaiset. Toiveita uusien asukkaiden muuttamisesta paikan päälle löytyy, mutta samalla pelko alueen luonteen muuttumisesta kytee taustalla.

”[...]että kaikki asuis sekasin eikä luotas tämmösii neekerikortteleita vanhuksille.[...]” (Haastattelu 4)

”[...]Niinku ymmärrättehän tän sijainnin yliopiston suhteen, tuota niin, monenlaista ihmistä[...].” (Haastattelu 4)

Paasin (1986) esittämän alueen identiteetin, imagon ja mielikuvien kautta katsottuna Tammelan imago ja mielikuva esiintyy haastatteluista iäkkäiden ihmisten kaupunginosana. Iäkkäiden asukkaiden lisäksi hallitseva asukasryhmä Tammelan kaupunginosassa ovat opiskelijat. Sijaintinsa vuoksi Tammela vetoaa opiskelijoihin, jotka useimmiten mielletään vuokralaisiksi ja tiuhaan vaihtuvaksi ryhmäksi kaupunginosassa. Tammelan identiteettiä rakentaa sijainti, joka vetoaa nuoriin ja opiskelijoihin. Vanhempien asukkaiden kohdalla sijainti on muuttunut ajan saatossa positiiviseksi tekijäksi. Palvelut ja kaupungin keskusta sekä liikenneyhteydet ovat muokkautuneet palvelemaan Tammelan kaupunginosaa hyvin.

5.2. Tammelan fyysinen luonne

Alueen identiteetin rakentumisen kannalta fyysisen luonteen merkitys on tärkeä Tammelan kohdalla. Haastatteluissa huomio keskittyi Tammelan kaupunginosan rakenteellisiin piirteisiin, jotka osaltaan ovat osa omaleimaisuutta ja siten rakentavat alueen identiteettiä.

Alueen identiteettiä rakentava mielikuva näkyy esimerkiksi Tammelan kaupunginosan tunnistettujen fyysisten piirteiden kautta. Zimmerbauerin (2008) esittelemäksi maiseman artikuloinniksi muodostuu kaupunginosan rakennusten kuvailu. Aluetta luonnehditaan vertaamalla kaupunginosaa itänaapurin lähiöön tai huomioimalla

rakennusten rumuus. Samalla voidaan katsoa kaupunginosan ulkoisten muotojen rakentavan alueen imagoa sekä mielikuvaa ulkopuolisille.

Mielikuva alueesta syntyvät herkästi rakennus- ja arkkitehtonisista lähtökohdista käsin. Haastatteluissa pohdittiin useasti rakennuksien kauneutta ja rumuutta, 60- ja 70-lukujen rakennustyyliä sekä rakennusten kerroksellisuutta ja niiden luomaa väljyyttä. Eritoten väljyys nousi yhtenäistäväksi asiaksi, joka suurimmalle osalle muodostui tärkeäksi ja muista, esimerkiksi ydinkeskustasta, erottavaksi tekijäksi. Haastateltujen yksi yhdistävä mielipide ja tärkeäksi huomioitava seikka Tammelasta oli palvelujen läheisyys ja kulkuyhteydet joka puolelle tai ulos kaupungista.

Viheralueet ja puistot näyttäytyvät yhtenä alueen omaleimaisina piirteinä. Haastatteluissa ja mielipiteissä yhdistävää oli viheralueiden tärkeä merkitys alueella. Kaupunginosaa erotti keskustasta puistojen ja Kaupin läheisyys sekä lapsiperheitä ja lapsenlapsia kiinnostavat uudistetut leikkipuistot.

Eritoten Kontti keskellä kylää -tapahtumassa kerätyt mielipiteet tukivat hyvin Tammelan viheralueita ja puistojen tärkeää merkitystä alueella. Zimmerbauerin (2008) maiseman artikulointiin ja siten alueen identiteetin rakentumiseen vaikuttavat alueelliset symbolit ja niiden yhteinen käyttöarvo esiintyvät puistojen ja viheralueiden tärkeydessä.

”Haluaako tamperelaiset että kaupunki muutetaan betoniviidakoksi?”
(Mielipide)

”Viheralueita ei sovi poistaa, ei ole liikaa Tammelassa” (Mielipide)

Maiseman artikulointia voisi myös ajatella näkyvän haastateltujen erotellessa Tammelaa esimerkiksi Pispalasta tai Helsingin Lauttasaaresta, jossa ihmiset asuvat taloissaan ”susiringissä” (haastattelu 9). Mielikuvat ja vertaukset Pietarin esikaupunkialueisiin tai ”Neukkulaan” (haastattelu 9) rakentavat alueen identiteettiä siten, millä tavalla Tammela kaupunginosana hahmottuu asukkaille ja mitä asioita alueella toivoisi parantuvan.

”[...]Sitten kun tulin tänne niin olin ihan että voi ei, tää on ku Neukkula, ei voi olla totta! Että ihan hirveen näköstä. Rumia taloja ja kaikkea, että voi.[...]”
(Haastattelu 9)

Toisaalta, tietoisuus Tammelan eroista suhteessa muihin kaupunginosiin tai tiedostettu valinta asuinpaikasta kielivät haastateltujen aluetietoisuudesta Tammelan kaupunginosan kohdalla. Esimerkiksi pohdinnat asunnon sijainnista kertovat asukkaiden ymmärryksestä alueen erityislaatuisuudesta esimerkiksi kulkuyhteyksien, palveluiden tai rakennusten avaruuden kohdalla. Paasin (1986) alueen identiteettiä kokoavat imago ja mielikuva alueesta näyttäytyvät esimerkiksi asuinpaikan valinnoissa.

”[...] pitäähän jokainen kiinni myös siitä, että on tiettyjä semmosia hyötyjä ja iloja, mitkä on just niitä mitkä on tehny aikaan sen, että on muuttanu johonkin paikkaan -” (Haastattelu 4)

Väljyys, rumuus, kerroksellisuus

Mikä sitten rakentaa Tammelan omaleimaista, tietyn tyyppistä luonnetta ja ilmapiiriä? Paasin (1986) viittaama asukkaiden imago ja ulkopuolisten mielikuva alueesta näyttäytyvät myös Tammelan luonnehdinnassa. Asukkaiden sisäinen imago alueesta on muodostunut väljyyden ja rumuuden kautta. Ilmapiirin ja luonteen rakentajaksi nousee väljyys. Myös haastateltavat itsessään tunnistavat Tammelan pitävän sisällään omanlaisensa luonteen ja erityispiirteen, mikä erottaa kaupunginosan muista Tampereen alueista.

Puheet haastatteluissa Tammelan kaupunginosan rumuudesta ja samalla väljyydestä nousevat pinnalle Tammelan kuvan muodostumisessa. Paikalliset ymmärtävät ja pitävät alueelle omaleimaisena eri vuosikymmenien rakennustyylien kirjon aina Puu-Tammelan muisteluista 60- ja 70-lukujen betonirakennuksiin. Omaleimaista alueelle on myös historian kirjo, joka nousee esille rakennusten tyyleistä.

”[...] Monien rakennusten osalta tää on ruma ku pentele. Nää petonimöykyt ja muut. [...] (Haastattelu 2)

”[...] Tammelan kaunein talo (Tammelan voima). Tuolta torilta kun kattoo, se on niin saamarin hyvän näkönen. [...] On, on, on samaa 20-luvun rakennustekniikkaa ja ne on, on, on ikuisia.”, ”Että muutama sellanen valopilkku täällä betoni...” (Haastattelu 2)

Osana keskustaa, ja hyvien yhteyksien siivittämänä, juuri väljyys erottaa Tammelaa muusta keskustasta. Samalla vertauskuvat itänaapurin vanhaan kaupunkiin todentavat Tammelan alueen fyysistä kerroksellisuutta ja vanhaa edustavaa tyyliä.

”[...] keskustaan liittyvänä osana tämä Tammela-alue, niin siel on hyvin väljää, niin on ymmärrettävää, että se tulee rakennettavaksi.[...]”, ”[...] mä arvostan kyllä erittäin paljon sitä väljyyttä[...] en olis menny esimerkiks tonne asumaan jossei olis ollut näin väljää.[...]” (Haastattelu 3)

”[...] kuus-seitkytluvun Leningradiksi on tää Tammela rakennettu -- saman näköisiä betonitaloja.” (Haastattelu 4)

”[...] sitten se asumisen väljyys, se koko Tammelan ilmapiiri[...] Täälä taas pääsee aika nopeesti semmosille nurkille mis on niinku nurmikkoo ja puita ja muuta vastaavaa että niinku niitten ei pitäs kadota ja sitten muuten taas niinku se kattoo täältä se miellyttävyyys asua ylipäättään.[...]” (Haastattelu 4)

Tammelan tietentyypistä luonnetta, omaleimaisuutta, kuvaavat selvät erot Tampereen ydinkeskustan ja Tammelan kaupunginosan rakennusten välillä. Pelko Tammelan luonteen ja omaleimaisuuden muuttumisesta täysin ydinkeskustamaiseen luonteeseen rakennusten osalta on asukkaiden mielessä.

Osa tammelalaisuudesta rakentuu alueen sijainnista. Tammela on lähellä keskustaa, mutta ei osa itse ydinkeskustaa. Tammelalaisuus on tavallaan siis keskustamaista asumista keskellä kaupunkia, mutta ”lähiömäisen” väljästi ja rauhassa. Osana keskustaa ja siihen suoraan linkittyvänä alueena, edustaa tammelalaisuus osaltaan city-kaupunkilaisuutta. Tammelalainen asukas on lähellä, jos ei suorastaan keskellä, kaupungin ydintä ja tapahtumia ja silti suojassa city-asumiseen liitettävistä haitoista kuten melusta, 24/7-elämänrytmistä ja ahtaudesta.

”[...]kyl mä haluan et se säilyy sellanen avaruus ettei näitä rakenneta niinku umpikortteleiks ettei tää ala muistuttaa täysin ydinkeskustaa. Sitten se kuitenkin niinku leimallinen tammelalainen ja tota se ilmapiiri niin se ei oo enää samanlainen.[...]” (Haastattelu 4)

”Älkää ny liikaa tiivistäkö. Oltava väljää” (Mielipide)

”Tammelan suola: väljyys, sekava” (Mielipide)

Ristiriitaisuus Tammelan tärkeän piirteen, väljyyden, ja alueelle toivottujen asukasmäärien lisäyksen kanssa on mielenkiintoista. Ihmiset arvostavat Tammelan väljyyttä, joka nousee asukkaiden arvostuksessa korkealle. Toisaalta kuitenkin ymmärretään asukasmäärien lisäämisen tarve ja toive ikäjakauman monipuolistamisessa, kuitenkin ilman suuria muutoksia Tammelan kaupunginosan rakenteellisiin piirteisiin. Asukasmäärän lisääminen yhdistetään helposti rakenteellisiin muutoksiin, joka voi tarkoittaa asukkaiden mielissä väljyyden katoamista.

”[...] mut siit huolimatta, ei sitä väljyyttä tarvii ihan näin paljoo olla, et tää on myös paikka mihin voi rakentaa lisää ja tota ilmanmuuta taas asukasmäärää ja palveluitten suhteen Tammelaa voi kehittää eteenpäin ihan hyvin.[...]” (Haastattelu 4)

”Kyllä tänne mahtuu rakentamaan, ei saa olla kehityksen jarruna” (Mielipide)

”Vanhaan ympäristöön vanhan ehdoilla” (Mielipide)

Toisaalta Tammelan kehitys ja toiveet alueen säilymisestä ennallaan tai muuttumisesta kielivät jännitteisestä alueen identiteetistä. Tammelan identiteetti tässä valossa ei näyttäydy yhtenäisenä vaan rikkonaisena ja erilaisia mahdollisuuksia sisällään pitävänä. Esimerkiksi täydennysrakentaminen halkoo mielipiteitä eikä helposti ole löydettävissä yksimielistä ajatusta alueen kehityksestä tai hyödynnettävistä mahdollisuuksista.

Täydennysrakentaminen nostaa esiin alueen identiteetin ja kaupunginosan rakenteelliset kehittämismahdollisuudet luoden uusia potentiaaleja alueelle olla jotain uutta. Toisaalta täydennysrakentaminen luo uhkakuvia ja ristiriitaisia ajatuksia siitä, mitä alueella saa ja ei saa muuttaa. Tuanin (2006) viitatessa yksilön minuuden tuntuun ja pysyvyyteen esimerkiksi rakennusten hävittämisellä, on mahdollista että täydennysrakentaminen näyttäytyy silloin uhkaavana. Täydennysrakentaminen tuo fyysisiä muutoksia alueen identiteettiin ja samalla oma minuus ja identiteetti saattaa tuntua horjuvalta. Kysymys muutoksesta on läsnä haastatteluissa ja mielipiteissä, ja ilmenee moniäänisyytenä Tammelan identiteetissä. Imago ja mielikuvat alueesta muuttuvat kun alue on muutoksen tilanteessa.

*”Tää on erinomaisen hyvä, sitä ei saa nyt pilata sellasella yliampumisella.
(Haastattelu 3)*

*”[...]mä tykkäisin siitä että täällä säilyis myös se vähäinen kerrostuneisuus
mitä täällä on[...] (Haastattelu 4)*

*”[...]Ja sit sen täytyy olla myös sen rakennuksen mikä tohon tulee, tähän
kaavoihin sopiva ja ulkonäöltään sellanen että sopii tähän alueeseen.[...]”
(Haastattelu 11)*

Tammela eroaa rakenteellisen muotonsa vuoksi myös muiden kaupunkien kaupunginosista. Väljyys, avaruus ja maisemien arvo merkitsevät tammelalaisille asukkaille paljon. Vertaukset muihin kaupunginosiin tai ulkomaisiin kaupunkeihin kielivät asukkaiden alueen identiteetistä. Mielikuva ja imago alueesta näyttäytyvät niin

haastatteluissa kuin mielipiteissä vertailevana puheena. Tammelan luoma henkinen ja fyysinen väljyys on tiedostettu, oli väljyys nähty joko mahdollisuutena kehitykselle tai ei.

”[...] Me ei tiedetä Tammelassa mitään siitä mitä on Helsingissä. Siellä ne ihmiset ei todellakaan nää mitään mistään. Ne on kaikki talot rakennettu susirinkiin ja ne kattelee siellä sisäpihalle.[...]” (Haastattelu 9)

”Teiskoon mahtuu” (Mielipide)

”Kyllä täällä vielä täydennettävää on (vrt. Pariisi)” (Mielipide)

Haastatteluista selviää, että osalla asukkaista on pitkä historia asumisessa takana, ja alue on muodostunut tutuksi toimintapiiriksi. Palveluiden läheisyydet ja kulkuyhteydet luovat merkityksiään alueen omaleimaisuuteen; kaikki on kävelymatkan päässä. Alueen historia voi olla myös voimakkaasti asukkaiden mielessä.

”Mää muutin Tampereelle vuonna 75 tohon naapuritaloon ja olin pari vuotta siinä. Niin pisin matka, mikä oli tärkeisiin palveluihin oli viinakauppaan ja se oli Kullervonkadulla. (naurua)[...]Mä pääasiassa kävelen.” (Haastattelu 4)

” [...]Siinä oli myöskin kauppaki josku silloin kun olemme tähän muuttaneet.” (Haastattelu 11)

”Vuosien aikana on sanottu että tää on niinku rauhottunu.[...] Että silloin alkuaikoina oli täällä sitä semmosta niinku ”Tammelasta pimeitä pulloja” puhuttiin..”(Haastattelu 13)

Tammela ei toisaalta ole myöskään valmis, vaikka puheita Tammelan kaupunginosan ”valmiudesta” nousee esiin haastatteluista. Haastatteluiden perusteella valmis kaupunki tai kaupunginosa pitää sisällään valmiit palvelut ja hyvät kulkuyhteydet eri suuntiin, sosiaalisen kokoontumisen pisteen, puistoja ja viheralueita. Samalla valmis kaupunki voi olla joidenkin mielestä lannistava ajatus, jos puheet oman alueensa kehittämisestä tyrmätään alueen ”valmiudella”.

”[...]minusta Tammela ei ole valmis. Aika surullinen ajatus, että joku kaupunki olis valmis.” (Haastattelu 5)

”Tammelan täytyy uudistua!” (Mielipide)

”Lisää ihmisiä lisää palveluita” (Mielipide)

Kaipuu kehitykseen ja uudistukseen näkyi myös mielipiteistä. Tammela ei kaikille edusta valmista asuinalueita vaan kehityskelpoista kohdetta.

Puistot ja viheralueet

Jos Tammelan väljyys, kerroksellisuus ja rakenteelliset muodot nousevat esiin Tammelalle ominaisina piirteinä ja merkityksellisinä seikkoina, samaan aikaan myös kaupunginosan vihreät alueet ja puistot saavat haastatteluissa tärkeän jalansijan. Mahdollisuudet väljään liikkumiseen ja puistoissa oleskeluun ovat tärkeä tekijä Tammelassa.

”[...] Et sitä jo vähän kartottaa sitä että maisemat pysyy, niin kun mä haluan katella Pirkkalaan ja Osmonpuistoon. Niin tota, se on mulle tärkeää.”
(Haastattelu 8)

”Niin tota noin pitää olla vähän puistoo ja pitää olla vähän kenttää ja jotain semmosta että.” (Haastattelu 13)

Samaa merkityksellisyyttä puistojen ja viheralueiden kohdalla löytyi myös mielipiteistä. Tammela ja tammelalaisuus tuntuvat rakentuvan väljyytensä lisäksi puistojen ja viheralueiden tuomasta lisäarvosta alueelle. On syytä tarkastella tärkeäksi tunnustettujen paikkojen eroavaisuutta myös suhteessa ydinkeskustaan.

Vaikka kaupungin keskustasta löytyy Koskipuisto ja Hämeenpuisto sekä virtaavaa vettä, on Tammelan kaupunginosan viheralueilla erityinen arvo asukkaiden mielissä.

Nämä merkitykselliset paikat saattavat nostaa esimerkiksi alueen virkistysarvoa tai toimia yhtenä tekijänä alueen vetovoimaisuuden rakentamisessa.

”Viheralueita pitää vaalia koska ne vaikuttavat asukkaiden hyvinvointiin”
(Mielipide)

”Puistot idyllisiä, helmiä Tampereella” (Mielipide)

Virkistyspaikkoina toimivat puistot ja viheralueet tuovat Tammelaan osan alueen identiteettiä. Asukkaiden kokiessa puistojen ja viheralueiden olevan osa Tammelan kaupunginosaa, tulevat nämä tekijät osaksi alueen tyypillisiä piirteitä.

5.3. Asumisen ja omistajuuden ulottuvuus

Omistajuuden ja asumisen ulottuvuus myös identifioi Tammela. Läheskään kaikilla alueilla ei ole samanlaista omistussuhdetta tonttimaihinsa kuin Tammelan taloyhtiöillä. Tammelan taloyhtiöt ovat maanomistajia ja loppupeleissä päätöksen tekijöitä täydennysrakentamisesta (Laine & Leino 2013, 408). Täydennysrakentamisen kannalta tilanne on mielenkiintoinen, sillä asukkaiden näkemyksiä on kuultava eri tavalla heidän ollessaan kiinteistöjen ja tonttimaiden omistajia (Laine & Leino 2013, 410).

Tammelan historian ja kehittymisen huomioon ottaen on tärkeää ymmärtää kaupungin ja taloyhtiöiden omistajuus tonttien kohdalla. Tonttien siirtyminen yksityiseen omistukseen 1900-luvun alussa on selkeästi yksi tekijä ”tammelalaisuuden” ja Tammelan identiteetin muodostumisessa. Haastatteluista on nähtävissä, miten taloyhtiöiden edustajat suhtautuvat omaan tonttiinsa puolustavasti ja päätöksenteossa on haettu tukea viereisten taloyhtiöiden suunnitelmista. Omaa aluetta puolustetaan hanakasti. Alla olevissa lainauksissa haastateltavat jäsentävät omaa aluettaan ja omistustaan suhteessa kaupungin omistukseen tai naapuriyhtiön suunnitelmiin.

*”[...]millä tavalla me annetaan oikeus tähän tontille toisten tulla?[...]”,
”[...]että se lähtee siitä, että kuka sen rakentaa, onko se sen jälkeen meidän
talo, meidän laajentunut kenttä.[...]” (Haastattelu 3)*

*”[...]Että se on kaupungin vuokratontti, tai semmosia alueita. Että mun mielestä
kaupunki voisi näitä omia alueitaankin vähän tutkailla.” (Haastattelu 10)*

*”kyllä sen verran että me on pidetty naapurikiinteistön kanssa muun muassa
sillon palaveri että jos jotain tehdään niin se on sit molempien kanssa sovittu
että näin tehdään.” (Haastattelu 2)*

*”[...]He ymmärtää hyvin, että ei mitään olennaisia huononnuksia saa
naapurille tehdä. Paitsi rahalla.” (Haastattelu 2)*

Taloyhtiöt nousevat yksilöiden merkityskehikkoon, sillä taloyhtiöt tarkoittavat asukkaille toisaalta yksilölle merkityksellistä paikkaa eli kotia ja toisaalta kollektiivista paikkaa eli yhteisöä. Myös viereiset taloyhtiöt tulevat tutuiksi, kun mukaan nousee ajatus alueen kehittämisestä.

Olennaisesti asumisen ja omistamisen ulottuvuuteen liittyy asukkaiden pelko konkreettisen näköalan menetyksestä, joka on saattanut olla merkittävä tekijä asumispaikan valinnassa. Näköala muodostuu osaksi tammelalaisuutta, vaikka sen perusteleminen saattaa olla osittain hankalaa. Tammela on rakenteellisesti väljää ja asunnoista näköalat ovat yleisesti ottaen laajat. Ihmiselle saattaa olla vaikeaa löytää hintaa asialle, jonka arvon luo omilla merkityksillään.

”Mikään talo ei saa olla niin korkea että se vie naapurilta auringon - saako toisten auringon varastaa?” (Mielipide)

*”[...]ja mikä ei tuu suoraan mun parvekkeeseen kiinni niin tota niin kyl must
raha kompensoi sen haitan mikä siitä syntyy sitten[...]” (Haastattelu 4)*

"[...]Mun puolestani saa rakentaa, kunhan ei tuu mun ikkunani eteen."
(Haastattelu 8)

Edellä olevat esimerkit havainnollistavat ristiriitaista suhtautumista alueen kehityssuunnitelmiin ja tulevaisuuden kuviin. Toisaalta asuinalueen kehittäminen ja muuttaminen on itselle merkityksellisen niin kauan kunnes se kohdistuu omaan henkilökohtaisesti latautuneeseen paikkaan.

Täydennysrakentamisen haaste

Suhteessa täydennysrakentamiseen tammelalaisuus ilmenee huomattavasti herkemmin taloudellisesta näkökulmasta. Olennaisinta on ymmärtää, että haastatellut puhuvat suurimmaksi osaksi oman kotinsa, toisin sanoen henkilökohtaisesti merkityksellisen paikan, näkökulmasta, jonka ympäristöä suunnitellaan kehitettävän toisenlaiseksi. Myös lähtökohta omistussuhteesta ja taloudellisista intresseistä niin sijoitus- kuin asuintalona luovat omat merkityksensä siihen, miten ympäristöön suhtaudutaan.

Vaikka kyseessä on merkityksiä täynnä oleva alue ja henkilökohtainen suhde paikkaan, on jollain tavalla huomioitava useasti toistuva suhtautuminen taloudellisiin korvauksiin. Onko Tammelalaisuudella kuitenkin hintansa vai onko merkitykselliselle paikalle mahdotonta asettaa kaikkia tyydyttävää taloudellista hyötyä?

Rahallinen hyöty on huomionarvoista omalla kohdalla silloin, jos muutokset eivät koske konkreettisesti omaa asuntoa. Muutoin hinnoittelu omalle asunnolle ja muutoksille valittuun elinympäristöön ei ole täysin ongelmaton. On vaikeaa löytää hintaa sille muutokselle, joka koskee omaa kotia. Koti on paikka, jonka merkityksen ihminen itse luo.

Puhuttaessa alueen identiteetistä Tammelan kohdalla, on syytä miettiä laajeneeko kodin käsite fyysisen kodin ulkopuolelle koskemaan myös Tammelaa alueena, missä ihminen arkipäiväisiä toimiaan suorittaa ja luo merkityksiään alueelle. Limittäiset merkitykset eivät ole yksioikoisia, jos puhutaan paikasta, identiteetistä tai aluetietoisuudesta.

”[...]ne taas ei aattele sitä haittaa vaan sitä niinkun arvoo, lisäarvoo mitä siitä syntyy, et täs on ny hyvin erilaisia nää näkökulmat [...]” (Haastattelu 4)

”[...]Se on ihan tällöinen henkilökohtainen asia tietysti ja oman asunnon jopa arvoon liittyvä asia, että mitä ikkunasta näkee? [...]” (Haastattelu 14)

Arvon merkitys ei välttämättä ole mitattavissa rahassa ja arvo kodille latautuu henkilökohtaisella tasolla. Toiselle alueen täydentäminen näkyy mahdollisuutena myös asunnon lisäarvossa, toiselle esimerkiksi ikkunanäkymän arvottaminen voi olla mahdotonta.

Helppoa asumista

Tammelan kaupunginosan voi tavallaan nähdä olevan keskustamainen lähiö suoraan ydinkeskustan tuntumassa. Asukkaat tuntuvat haastatteluiden perusteella arvostavan keskustan läheisyyttä ja kulkuyhteyksiä joka paikkaan. Samalla he tunnistavat tärkeäksi piirteeksi alueen rauhallisuuden ja lähiömäisyyden. Toiveet kaupunginosan kehittämisestä nostavat monenlaisia mielipiteitä ilmaan - Tammelaan mahtuisi paljon uutta, mutta pelko vanhan ”tammelalaisuuden” ja ominaispiirteiden häviämisestä kumpuaa vastarinnan takaa. Esimerkiksi ymmärrys asuinalueen sijainnista ja sen mahdollisuuksista näkyy haastatteluista.

”[...] mulla on palvelut lähellä niin me olemme keskustakaupungin asukkaita ja siin on määrätyt ympäristöt sillon [...]” (Haastattelu 15)

”Kaupunki saa näyttää kaupungilta (tornit)” (Mielipide)

Osansa Tammelan identiteetistä ja asukkaiden aluetietoisuudesta perustuu ymmärrykseen alueen sijainnista ja helppoudesta. Tammelalaisuus on helppoa asumista. Haastatteluissa ja mielipiteissä ilmeni toiveita takaisinpaluusta alueelle, kun kaupungin

ulkopuolella tai taajamassa asuminen alkaa tuntua raskaalta. Tammelassa eläminen ja asuminen eivät rasita.

”[...]muutamme takaisin sitten kun ei jak enää nurmikkoo leikata ja eikä pihlaja-aitaa.[...]” (Haastattelu 4)

”Moni muuttaa takaisin Tammelaan kyllästyttyään ruohonleikkuuseen (kavereita torilla)” (Mielipide)

Tammela asuinalueena näkyy paikallisille paikkana, jossa kaverit ovat lähellä palveluista puhumattakaan. Tammelaa ei rasita omien pihojen hoito vaan vihreydestä voi nauttia puistoissa ja viheralueilla. Yhteisöllisyyttä ja sosiaalista toimintaa ylläpidetään kaveriporukoissa.

5.4. Tammela yhteisönä

Heikki Riikosen (1997) mukaan paikallisyhteisö, kuten kylä tai muu asuinalue, on aluejärjestelmän pienin hallinnollisin osa. Alueellisen identiteetin, erityisesti aluetietoisuuden perustaksi Riikonen esittelee samalla myös kuvitteellisen yhteisön käsitteen, jossa yksilöt tuntematta toisiaan pystyvät tekemään erottelun ”meihin” ja ”muihin”. Tammelan kohdalla haastatteluista ponnistaa esiin tällaisesta yhteisöstä kertovia suoria viittauksia.

Yhteisöllisyys voi rakentua myös toisella tapaa. Esimerkiksi, kuten Kopomaa (2011) esittää, syntyy alueen luonne asukkaiden ja rakennetun ympäristön vuorovaikutuksesta. Yhteisöllisyys alueella, jossa sosiaalinen ympäristö on tunnistettu alueen asukkaiden keskuudessa, esimerkiksi juuri tammelalaisuuden tunteena, antaa kuvaa jokseenkin yhtenäisestä alueesta ja sen hengestä.

”[...].. me Tammelalaiset ei tiedetty, että mikä se kaupungin kanta niinku varsinaisesti on.[...]” (Haastattelu 4)

”[...]Tai niin kun Tammelan torilla on toimintaa, niin kyllähän se niin kun, se lisää sellasta Tammelalaisuuden tunnetta[...]” (Haastattelu 5)

Vaikkeivät paikalliset asukkaat välttämättä tunne kaikki toisiaan, paikallisen hengen tunnistaminen todistaa kuitenkin alueen vahvaa yhteisöllistä ilmapiiriä. Pitkään alueella asuneet ovat tulleet mahdollisesti tutuiksi toistensa kanssa ja alueen historia sekä paikat ovat muodostuneet itselle ja alueelle tärkeiksi tekijöiksi. Esimerkiksi Tammelantori voi toimia edelleen alueen yhteisöllisyyden kannattelijana niin kuin se toimi työväenkaupunginosassa aikoinaan. Tammelantori kokoaa yhteen ja muodostaa alueen vanhemmista asukkaista porukoita ja kaveripiirejä, jotka kerääntyvät yhteen torikahvin äärelle. Vastakohta muodostuneille alueen kaveriporukoille ovat esimerkiksi tiuhaan vaihtuvat opiskelijat, jotka hakeutuvat kaupunginosaan sijainnin, palveluiden ja asuntojen vuokramahdollisuuksien vuoksi. Yhteisöllisyys tämän asukaskunnan kohdalla muodostuu silloin hetkelliseksi, jos sidosta (omistusasunto) ja historiaa alueelle ei ole.

Yhteisöllisyyden historiaa

Kuvitteellista yhteisöä konkreettisemmin yhteisöllisyyttä luovat kaupunginosan asukkaiden pitkät asumishistoriat. Alueella pitkään asuneet tunnistavat ja tuntevat toisensa esimerkiksi taloyhtiöiden ja hallitusten kautta. Alueen historian mukaisesti yhteisöllisyys on saattanut säilyä asukkaiden keskuudessa ja ihmiset ovat tuttuja toisilleen. Taloyhtiöt ovat yhteisöllisyyden yksi konkreettinen esimerkki.

”[...]Ihmiset esimerkiks tuntee minut, ku mä oon ollu 20 vuotta hallituksen puheenjohtaja.” (Haastattelu 11)

”[...]nyt tosiaan et kyllä toi taloyhtiön hallituksen jäsenenä oleminen niin sehän tarkoittaa sitä että siellä tehdään.. kumminkin joka viikko tehdään aina talkoita[...]” (Haastattelu 15)

Talkoot ja taloyhtiöistä huolehtiminen rakentavat pientä yhteisöä, jossa toimijat tulevat tutuiksi yhteisten asioiden ajamisen ja talkoiden kautta. Toisaalta, alueelta löytyy esimerkkejä myös siitä, mihin ajan kuluessa entiset yhteisöt ja pienet toimijaympyrät ovat siirtyneet. Taloyhtiöissä ei välttämättä seurata innolla toisten asioita eikä asukkailla ole kiinnostusta liiemmin taloyhtiöin yhteisiin asioihinkaan.

”[...]katos kun tämmösessä taloyhtiöissä, me ei tahdota saada hallitukseen jäseniä.[...]” (Haastattelu 11)

”Ei meidän taloyhtiössä mitään keskustella. Kukaan ei tunne ketään.” (Haastattelu 8)

Taloyhtiöt voivat siis olla myös sisäisesti epäyhtenäisiä. Kiinnostus omaan asuinalueeseen voi tarkoittaa vain omaa kotia, mutta ei esimerkiksi taloyhtiötä. Jos taloyhtiöt koostuvat sijoittajista, vuokralaisista, omistusasuntojen haltijoista voivat näkökannat ja lähtökohdat poiketa toisistaan, kun kyseessä ovat yhteiset asiat. Tammelan asumismuodot ovat muuttuneet työläiskortteleista omistusasunnoiksi ja sijoitusasunnoiksi, ja alueen väestörakennetta rikastuttavat esimerkiksi vuokralla olevat opiskelijat, joiden vaihtuvuus saattaa olla tiuhaa. Silti yllä olevat esimerkit todistavat välinpitämättömyyden piirteitä kanssa-asujiaan kohtaan - muiden asioista ei tarvitse tietää ja yhteisöllisyys voi olla vain hetkellistä.

Autenttinen tammelalainen?

Asukkaat tunnistavat alueen historian merkityksen alueen identiteetin rakentumisessa. Kuvitteellisen yhteisön tai asukkaiden yhteisöllisyyden voidaan pohtia löytyvän esimerkiksi haastatteluista löytyvän ”alkuperäisen Tammelalaisen” kautta. Pitkän historian myötä alue on muodostunut mielikuviin tietynlaiseksi yhteisölliseksi alueeksi, jossa muutoksia on hankala tehdä.

”[...]että siellä on muutosvastarintaa aikalailla. Jopa vielä enemmän kuin minulla. Joka en oo alkuperäinen Tammelalainen[...]” (Haastattelu 14)

Muutosvastarinta kertoo pidättyväisyydestä uusia kehitysideoita kohtaan ja pelkoa alueen luonteen muuttumisesta. Ehkä pelkona on viimeistenkin historian rippeiden ja ”alkuperäisasukkaiden” katoaminen. Muutosvastarinta voi kieliä pelosta muutosta ja uutta kohtaan. Historian ja vanhan merkitys korostuu kun uusia asioita suunnitellaan toteutettavaksi.

Mikä toisaalta luo alkuperäisen tammelalaisen ja onko heitä löydettävissä enää tänä päivänä? Tammela on kokenut fyysisiä muutoksia ensimmäisen toteutetun asemaruutukaavansa jälkeen runsaasti, eikä alkuperäistä, autenttista tammelalaista asukasta enää ole. Autenttisuudesta voidaan löytää fyysisiä jäänteitä Tammelan puutaloista, mutta asukkaiden kohdalla tällaisen autenttisuuden voi katsoa perustuvan yhteisöllisyyden ja yhteisön, ”me”-hengen tunnistamiseen.

Autenttisuus tarkoittaa tammelalaisen kohdalla enemmänkin yhteisöllisyyden kannattajaa. Tammelan historiassa yhteisöllisyys asukkaiden kesken oli yksi tärkeä tekijä ja asukkaat tunsivat toinen toisensa. Yhteisöllisyys muodostuu alueen historian valossa joksikin, mitä asukkaat kaipaavat.

”[...]Sitä yhteisöllisyyttä peräänkuulutan nyt vielä, että kyllhään täällä nyt muutamia.[...]” (Haastattelu 5)

Yllä olevan lainauksen kautta näkyy toive alueen yhteisöllisyydestä, joka ajan kuluessa on vähentynyt alkuperäisestä. Autenttisuus voi siis olla kaipuuta entisaikojen tiiviiseen arkielämään naapurien kanssa. Tällaisessa yhteisössä toimijat tuntevat toisensa ja muodostavat tiiviin alueen.

Autenttinen tammelalaisuus voi silti näkyä muuallakin kuin vain yhteisöllisyydessä. Esimerkiksi julkiset tilat, jotka pitkällä olemassa olollaan ovat vallanneet oman paikkansa ja merkityksensä Tammelan kaupunginosassa, edustavat tietynlaista autenttista tammelalaisuutta. Tammelalaisuus ja Tammelantori näkyvät esimerkiksi torielämässä, jota yli sata vuotta alueella on harjoitettu. Tammelantori saattaa antaa ensimmäisenä mielikuvan mustasta makkarasta ja maanläheisestä, rennosta meiningistä.

"[...]Et emmä nyt tarkota et siellä tarvii ny latte juoda ja syöä voi sarvia, vaikka niistä nyt tykkäänkin, mut tota, kyl siellä saa olla se mustamakkarameininkinsä ja se on ihan hyvä että siellä käy ne duunarit syömässä päivittäin." (haastattelu 5)

Tammelantori vetoaa myös muihin kuin paikallisiin asukkaisiin, ja kokoaa yhteen tietyn työjoukon edustajia, "duunareita". Tammelan historian huomioiden "duunarit" ovat olleet tuttu näky niin torilla kuin alueen asuttajinakin. Autenttisuutta määrittävät ja pitävät yllä tietyt kävijäkunnat.

Yksi osa tammelalaisuudesta rakentuu torin kautta. "Duunarit" ja "mustamakkarameininki" edustavat sitä tammelalaisuutta, jota Tammelan torilla tapaa. Tammelalaisuus kiteytyy maanläheisyyteen, työväkeen ja rahvaaseen. Voisarvet ja latte edustavat toisille ulkopaikkakuntalaista, miksei jopa ulkomaalaista tyyliä, mikä Tammelassa ja torilla vielä toistaiseksi on vähäistä. Vaikka tori on kokoava ja yhdistävä tekijä kaupungissa ja tunnettu kansallisellakin tasolla, on enemmän leimallista tavata alueella "duunareita" ja "mustamakkarameininkia".

Se, miten tammelalaiset puhuvat toristaan kertovat alueen olevan oma keskus ja yhteisönsä, joka kiteytyy toriin. Torin historiallinen merkitys on osa alueen institutionalisoitumista. Vakiintunut rooli alueella muodostaa alueen identiteettiä ja alueeseen vaikuttavat kollektiiviset merkitykset ovat identiteetin kannalta olennaisia (Ojankoski, 37,1998).

Vaikka torilla on ensisijaisesti henkilökohtaisia merkityksiä ja arvoa asukkaiden mielissä, eivät kollektiivinen merkitys ja puhunta torista vähennä sen muodostamaa roolia tammelalaisuudessa. Tori kokoaa ihmisiä yhteen kollektiivisesti, luo merkityksiä arkielämään ja mahdollistaa sosiaalisen kanssakäynnin. Yhteisenä paikkana ja tunnistettavana alueena se on osa Tammelan ydintä.

Autenttinen tammelalainen rakentuu siis monista eri osasista. Osalle mielekkäämpää on pyrkiä vahventamaan yhteisöä ja yhteisöllisyyttä, toinen tuntee olonsa kotoisaksi ja "tammelaiseksi" nauttiessaan päivästäan Tammelantorilla yhdessä muiden asukkaiden

kanssa. Maanläheinen tyyli alueella vetoaa asukkaisiin - elämä alueella ei välttämättä ole loppuun asti hiottua ja viritettyä, vaan helposti lähestyttävää rentoa elämistä.

6. JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA POHDINTAA

Tutkimukseni kohdentui tammelalaisuuteen ja alueen omaleimaisuuteen, tarkastellen mistä tekijöistä omaleimaisuus ja identiteetti rakentuvat ja mitä tekijöitä asukkaat nostavat esiin alueesta puhuttaessa. Samalla pyrin pohtimaan mitä täydennysrakentamisesta puhuminen nosti esiin tammelalaisuudessa ja Tammelan omaleimaisuudessa.

Mielikuva alueesta ei välttämättä esiinny suoraan yksimielisenä paikallisille. Tammelan alueen identiteetti koostuu monista eri osasista, joita jokainen tulkitsee lopulta yksilökeskeisesti. Ojankosken (1997, 38) viittaama alueen kollektiivinen merkitys, joka rakentuu enemmän ajatuksista ja mielikuvista alueesta näkyy juuri Tammelan sosiaalisissa paikoissa tai julkisissa tiloissa. Kollektiivinen ulottuvuus näkyy esimerkiksi sosiaalisten paikkojen merkityksen korostamisessa tai yhteneväisessä näkemyksessä kaupunginosan rakennustyylistä tai viheralueiden tärkeydestä alueella. Ihmiset tulkitsevat kuitenkin eri tavoin alueen identiteettiä ja alueen mahdollisuuksia olla jotain tai pysyä samana. Vanhemmat, ”alkuperäisasukkaat” tunnustavat alueen piirteitä esimerkiksi torin ja pallokentän merkityksessä, alueen historian tunnistamisena tai palveluiden ja liikkumisen helppouden tärkeydessä. Aluetta täydentävät opiskelijat ovat elävä esimerkki alueen vetovoimaisuudesta ja keskeisestä sijainnista. Toisaalta opiskelijaryhmä edustaa vaihtuvuutta ja hetkellisyyttä.

Yhteisöllisyys, joko kuviteltuna tai tunnistettuna rakentaa myös tammelalaisuutta ja Tammelan identiteettiä. Alueella toivotaan osaltaan suurempaa yhteisöllisyyttä alueella esiintyvän paikallishengen lisäksi. Me tammelalaiset -ilmauksena kertoo ulkopuolisille tarkkailijoille alueen sisältävän porukan, joka on tietoinen alueestaan ja yhteisöstään. Toisaalta taloyhtiöt voivat esiintyä välinpitämättömämpinä yhteisöinä, joissa naapurit eivät tunne toisiaan.

Tammelan alueen identiteetti koostuu kaupunginosalle rakenteellisesti tunnistettavista lähiömäisistä kerrostaloista ja vanhoista, arvostetuista tehdasrakennuksista. Fyysisesti kaupunginosa on väljästi ja kerroksittain rakennettu. Alueen asukkaat arvostavat avaruutta ja väljyyttä, jonka voi omasta ikkunastakin havaita. Puistot ja viheralueet tuovat hengittävyttä alueelle ja Tammelantori sekä Paltsu kokoavat ihmisiä ulkopaikkakuntalaisia myöten yhteen.

Melkein yksimielisesti vahvuutena ja alueen omaleimaisina piirteinä nähtiin viheralueet ja puistot, jotka toimivat alueen henkireikänä. Viheralueet ja puistot ovat osa Tammelan kaupunginosaa, ja ne ovat voineet toimia syinä muuttoratkaisuissa tai korostavat alueen väljyyttä ja eroavuutta keskustakaupungista.

Alueen asukkaat, niin iäkkäämmät kuin nuoretkin, pystyvät näkemään kaupunginosan eri tavoin. Alueen identiteetti ei näyttäydy yksinkertaisena kun kyseessä ovat esimerkiksi kehitystoiveet Tammelantorista, Paltsusta tai alueen rakennusten ja katutilan uudistamisesta. Rakennusten lähiömäinen tyyli on osa alueen omaleimaisuutta, mutta jakaa toiveita rakennuskannan monipuolistamisesta ja päivittämisestä. Alue on rakentunut moniäänisesti, mikä ei näyttäydy yksiselitteisenä alueen identiteettinä. Tammelan identiteetti rakentuu tässä kohdin osasista, jotka ovat merkityksellisiä kaikille, mutta eri tavoin nähtynä.

Täydennysrakentaminen luo omat haasteensa alueen identiteetin tarkastelulle. Projektista puhuminen korostaa ensisijaisesti alueen jännittyneisyyttä. Esimerkiksi ajatukset maisemallisista muutoksista tai omaan asunnon arvoon liittyvät kysymykset varittävät keskustelua alueesta. Paikallisten asukkaiden ajatuksista ja mielipiteistä tarkasteltuna täydennysrakentaminen luo mahdollisuuksia kaupunginosan kehitykselle tai pelkoa alueen identiteetin muuttumisesta täysin. Toiveita ja päivitettävää alueen rakennuskannassa nähdään paikoin paljonkin, kuten myös alueen ikäjakauman monipuolistamisessa.

Täydennysrakentaminen heijastuu myös asukkaiden suhtautumiseen omaan näköalaan sekä asunnon arvoon. Merkityksellisestä ja henkilökohtaisesta paikasta on vaikea tehdä taloudellista hyötyä, kynnyskysymysten ollessa enemmän tunneperäisiä. Omaa kotia koskevia muutoksia on vaikea hyväksyä samoin kuin tärkeäksi koettuja maisemallisia muutoksia. Toisaalta, haastatteluiden perusteella rakenteellisia muutoksia alueella voi tehdä kunhan muutokset eivät kosketa omaa kotia. Tuanin (2006) viittaus minuuden ja pysyvyyden yhteydestä on tässä mielessä selkeä merkki pelosta alueen identiteetin ja oman kodin fyysisestä muuttumisesta toisenlaiseksi.

Tekijät, jotka rakentavat tammelalaisuutta ja Tammelan identiteettiä ovat osittain muovautuneet historian mukana, osaltaan saaneet väriä tämän päivän tapahtumista ja muutoksista. Vaikka kaupunkikehityssuunnitelmat saattaisivat ensisijaisesti aiheuttaa

pohdintaa ja pelkoa, on mielestäni huomion arvoista sen kyky ja mahdollisuus herättää paikallisten mielenkiinto omaa asuinalueetta kohtaan. Täydennysrakentamisen kohdalla alueen identiteettiä ja tammelalaisuutta rakentavia tekijöitä pystyttäisiin ehkä valjastamaan asukaslähtöisen kehittämisen työkaluiksi, jolloin alueella korostuisivat sitä rakentavat tekijät. Toisaalta, voimme pysähtyä miettimään toimiiko alueen vetovoima myös ulkopuolisten asukkaiden kohdalla samoin kuin paikallisten asukkaiden?

6.1. Tammelan identiteetti - alueen vetovoima?

Tammelan identiteetti voi toimia alueen vetovoimaisuuden rakentajana. Esimerkiksi paikallisyhteisö Tampereen tammelalaiset ja haastatteluista löydetty tulokset paikallishengen ja autenttisen tammelalaisen kohdalla kielivät arvostuksesta alueen nykyhetkeä ja historiaa kohtaan. Vetovoimaisuus voi toimia alueen vahvuutena tämän hetken paikallisten asukkaiden kohdalla, mutta esimerkiksi ulkopuoliset alueelle suuntaavat asukkaat saattavat havainnoida aluetta hyvinkin erilaisesti.

Aluetta kuvaileva väljyys, rumuus ja kerroksellisuus saattavat tarkentua myös ulkopuolisen silmiin. Vaikka Tammela linkittyy suoraan keskusta on sen rakennuskanta hyvinkin lähiömäistä, 60-70 -lukujen tyyliä. Fyysisesti Tammela ei välttämättä hurmaa kauneudellaan ja esimerkiksi täydennysrakentamisen kohteeksi kaavaillut isot parkkipaikat saattavat luoda alueelle kolkkoa tunnelmaa. Kolkkoudesta huolimatta alueella vallitsee paikallisten asukkaiden kesken paikoin yhteisöllisyyden ja ”me” -hengen vahva ilmapiiri.

Täydennysrakentamisen yhtenä tavoitteena on kasvattaa alueen asukasmäärää, sillä Tampereen keskusta vetää puoleensa uusia asukkaita. Jos täydennysrakentamisen tavoitteena on vaalia samalla alueen identiteettiä, voi projekti tuntua haasteelliselta. Zimmerbauerin (2008) väitöskirjassa tarkastellaan alueellisen identiteetin ja imagon rakentumista kuntaliitosprosessissa. Zimmerbauerin (2008) tutkimus antaa vertauskuvan siitä miten alueellinen identiteetti ja alueellinen imago voivat rakentua ja esimerkiksi millaisia markkinallisia ulottuvuuksia ja hyötyjä ne pitävät sisällään. Kuntaliitosprosessi on Zimmerbauerin antama esimerkki, jossa alueellinen identiteetti voi toimia muutoksen estäjänä tai kehittäjänä kun kyseessä on aluejärjestelmää koskeva muutos. Toisaalta alueellinen identiteetti ja imago kytkeytyvät Zimmerbauerin mukaan myös

enemmän aluepuhuntaan, jossa pääpaino on nykyään imagon ja kilpailukyvyn ja alueen houkuttelevuuden rakentamisessa. (emt 2008, 66-67.)

Oli kyseessä asuinalue tai alueseutu, esimerkiksi Pirkanmaa, voidaan alueen tai alueellinen identiteetti esimerkiksi Zimmerbauerin (2008) päätelmien mukaan nähdä joko estävänä tai mahdollistavana tekijänä muutoksessa. Toisaalta esimerkiksi alueellista identiteettiä ja imagoa hyödynnetään nykyään myös alueen vetovoimaisuuden ja kilpailukyvyn markkinoinnissa ulkopuolisille. Tutkimukseni kannalta tämä on mielenkiintoinen päätelmä pohtiessani Tammelan alueen identiteetin roolia alueen vetovoimaisuuden ja kaupunkikehityksen pohjana. Alueen identiteettiä ja tammelalaisuutta rakentavat tekijät voivat toimia perustana tulevaisuuden kehitysratkaisuissa. Tässä tilanteessa mielenkiintoista olisi miettiä täydennysrakentamisen kautta saavutettua mahdollista imagollista puolta - halutaanko Tammelalle rakentaa uudenlainen, keskustamainen mutta vihreä kaupunkikuva tai imago? Tai miten imagon rakentaminen tapahtuisi alueen identiteettiä hyödyntäen ja hukkaamatta?

Alueelle rakennettu imago saattaa hyvässä tapauksessa toimia vetovoimaisuuden lisääjänä. Samantyyppistä näkökantaa edustaa esimerkiksi Taajamon (2014) tutkimus asuinaluebrändäyksestä. Taajamo (2014, 33-34) viitaten Klingaan (2011) kertoo onnistuneen asuinaluebrändäyksen lisäävän vetovoimaisuutta asukkaiden ja työpaikkojen kohdalla sekä nostavan alueen tunnettuutta. Lopputuloksena alueesta haluttaisiin pitää huolta ja alue muodostuisi dynaamiseksi ja elinvoimaiseksi. (emt.) Ehkä Tammelan kohdalla tulevissa kehitysprojekteissa tai jopa täydennysrakentamisprojektissa pystyttäisiin hyödyntämään asuinaluebrändäyksen lähtökohtia Tammelan vetovoimaisuuden ylläpitämiseksi tai parantamiseksi. Asuinaluebrändäyksen onnistuneisuus Tammelassa saattaisi osoittautua ehkä hankalaksi tonttimaiden omistussuhteen vuoksi ja toimijoiden eriävien mielipiteiden vuoksi. Ainakin julkisissa tiloissa asuinaluebrändäys saattaisi toimia hyvänä lähtökohtana. Taajamon (2014, 38) mukaan alueellinen identiteetti ja imago ovat yhteydessä myös asuinaluebrändäyksen rakentumiseen.

Zimmerbauerin (2008, 7) mukaan imagon rakentamisen perustana toimii vahva alueellinen identiteetti. Zimmerbaueria mukaillen tällöin Tammelan identiteetti tulisi olla perustana imagon rakentamisessa ja vetovoimaisuuden tukemisessa. Toisaalta,

koska Tammelan identiteetti ilmenee jännitteisenä eikä omaa yhtä selvärajaista kuvaa kaupunginosasta, voi rakennetun imagon tuottaminen olla hankalaa. Jännitteinen identiteetti ilmenee eriävinä mielipiteinä esimerkiksi alueen väljyyden ja kerroksellisuuden tulkinnassa tai täydennysrakentamiseen suhtautumisessa. On myös pohdittava miten asuinalueen ”mustamakkarameininki” ja muut tammelalaisuutta jäsentävät tekijät otetaan huomioon. Nämä tekijät pitävät tällä hetkellä yllä mielikuvaa Tammelasta, joka paikallisten asukkaiden mielissä on juuri olennainen osa tammelalaisuutta. Paikan hengen rakentajia ei silloin tulisi sivuuttaa täysin.

6.2. Tammelaa vahvistavat ja uhkaavat tekijät?

Tammelalaisuus on muun muassa helppoa asumista, jota rakentavat palveluiden läheisyys ja helppo liikkuminen keskustaan ja kaupungista ulos. Yhteisöllisyys korostuu osassa asukkaiden puhetta, joka tunnistaa paikallisen me-hengen ja alueen omaleimaisen ilmapiirin. Nämä tekijät ovat eittämättä tammelalaisuutta ja asuinalueen identiteettiä vahvistavia tekijöitä.

Toisaalta myös yhteisöllisyyden puute, asukasrakenteen muutos ja alueen ”ruuhkautuminen” toivottujen lapsiperheiden ja uusien asukkaiden myötä luovat haasteita alueen ilmapiirin säilymiselle. Taustalla pyörii pelko alueen luonteen muuttumisesta ja alueen ”kontrollin” pettämisestä. Osaksi syynä saattaa olla juuri vuokralaisten tiuha vaihtuvuus alueella tai jo taloyhtiöissä ilmenevät jännitteiset tai epäyhtenäiset linjat omasta talosta ja sen asioista. Ristiriitaiset tunteet ja jännitteet eivät tue yhteisöllisyyttä, vaan voivat toimia jarruna kehitykselle ja muutokselle.

Tammelalaisuus on myös arvostusta omaa asuntoa, kotia ja siihen liittyviä merkityksiä kohtaan. Esimerkiksi väljyys ja näkymä omasta ikkunasta liittyvät osaksi tammelalaisuuden merkityskehikkoa. Vaikka alun perin suhtautuminen oman asuinalueen kehitykseen ja muutoksiin voisi olla positiivista, saattaa suhtautuminen muuttua päinvastaiseksi jos kyseeseen tulee oma ikkunanäkymä. Tilanne alkaa tällöin saada vaikutteita niin kutsutulta nimby-ilmiöltä. Vastustus suunniteltuja muutoksia kohtaan voi rakentua tällä tavoin myös yhteiseksi vastustukseksi, jos asukkaat jakavat yhteisesti saman huolen. Aiemmin positiivisena näyttäytynyt yhteisöllisyys voi kulminoitua yhteiseksi vastustukseksi kaupunkikehityshankkeita kohtaan.

Tammelassa omistajuuden ja asumisen ulottuvuus voi ilmentyä kehityksen kannalta vahvuutena tai hidastavana tekijänä. Esimerkiksi ristiriitaisuus ja jännitteisyys omassa taloyhtiössä täydennysrakentamisen kohdalla voi luoda pattitilanteen. Taloyhtiöiden omistajuus alueella voi aiheuttaa tilanteita, jossa naapurustot löytävät toisensa rakennusprojektien vastustamisen kautta eivätkä niinkään uusien mahdollisuuksien tarkastelun kautta. Myös perinteinen rooli omasta talosta huolehtijana voi olla vaikeaa sovittaa lisärakentamishankkeeseen (Laine & Leino 2013, 411). Perinteiset ja tutut roolit ja tavat alueella voivat estää uusien toimintatapojen tai roolien löytymistä. Laineen & Leinon (2013, 411) mukaan Tammelan asuinalueella ei lisäksi ole tehty viimeisten vuosikymmenten aikana lainkaan suuria muutoksia, jolloin uusien suunnitelmien ja mahdollisuuksien kuvittelemisen ja harkinta saattaa olla vaikeaa. Yhteisöllisyys taloyhtiöissä ja tavat toimia oman tonttinsa puolesta voivat olla juurtuneita käytäntöjä, joita ylläpidetään vakiintuneessa taloyhtiössä ja asukaskunnassa. Muutosehdotukset saattavat esiintyä enemmän ongelmallisina ja raskaina kuin kehityskelpoisina ajatuksina.

Toisaalta yhteisöllisyys voi toimia myös kiinnostuksena omaa taloyhtiötä tai korttelia kohtaan ja näin saada aikaan positiivisia tuloksia. Esimerkiksi Timo Kopomaa (2011) on Lähiö 2.0 -julkaisussaan viitannut Tammelan Annikin kortteliyhteisössä esiintyvään yhteisöllisyyteen, jossa taustalla vaikuttamassa oli pitkään asukkaiden jakama huoli korttelin tulevaisuudesta. Kopomaan mukaan tällainen yhteisöllisyys voi linkittyä nimby-ilmiöön, jossa asukkaita yhdistää vastustus alueelle suunnattuja muutosvoimia vastaan kaavailtujen sijoitushankkeiden yhteydessä. (Kopomaa, 2011, 108.) Annikin puutalokorttelin tapauksessa yhteinen huoli korttelista sai asukkaat toimimaan positiivisesti yhdessä. Kopomaan (2011) mukaan Annikin yhteisöllä oli tukena vahva identiteetti ja yhteisöllisyyttä vahventava rakenne (Kopomaa 2011, 111). Kopomaan esittelemä esimerkki on samalla myös todiste Tammelassa esiintyvästä yhteisöllisyydestä, vaikka Annikin puutalokortteli edustaakin aika erityislaatuista tapausta. Ehkä päätelmänä on myös, että yhteisöllisyys onnistuu kun lähtökohdat ovat toimijoille samat?

Tammelalaisuutta ja alueen identiteettiä vahvistavat ja uhkaavat tekijät näyttäisivät linkittyvän vahvemmin tekijöihin, jotka jakavat mielipiteitä asukkaiden kesken. Selvää on, että Tammelaan kuuluvat tori ja pallokenttä, hyvät liikenneyhteydet ja palvelut, puistot ja viheralueet. Nämä tekijät ovat vahvoja ja selkeimpiä tammelalaisuuden

rakentajia. Kuitenkin näihin tekijöihin linkittyvät sosiaalinen ja fyysinen luonne sekä yhteisöllisyys voivat esiintyä haastavina tammelalaisuuden ja asuinalueen identiteetin rakentumisessa. Mielipiteet esiintyvät jännitteisinä kun kyse on esimerkiksi Tammelantorin tulevaisuudenkuvista tai rakennusten esteettisyydestä tai muutoksista. Yhteisöllisyys voi olla valttikortti niin taloyhtiökohtaisesti tai Tammelan kaupunginosalle itselleen.

Kysymykseksi nouseekin, miten ratkaista tilanne, jossa identiteetti ja tulevaisuuden kehitys nähdään toisensa poissulkevinä? Identiteetin rakentumiseen vaikuttavat yksilön merkitykset ja tunneperäiset seikat, joita on vaikea ratkaista järkisyillä. Tammelan identiteetti ja tammelalaisuus ovat tekijöitä, joita näkisin hyödynnettävän kaupunginosaan kaavaillussa suunnittelussa.

Lähiö 2.0 -julkaisussa Kopomaa (2011) esittää, että uutta rakentamalla voidaan tukea alueidentiteetin syntyä ja vahvistaa imagoa sekä kehittää myös olemassa olevia esikaupunkialueita. Tätä Kopomaa kutsuu *uuslähiöistämiseksi*. (Kopomaa 2011, 115.) Osaltaan Kopomaan ajatus uuden rakentamisesta ja alueidentiteetin ja imagon vahvistamisesta osoittautuu oikeaksi, sillä täydennysrakentaminen on asukkaiden keskuudessa herättänyt kiinnostusta asuinalueeseensa sekä sitä rakentaviin elementteihin.

Kopomaan teoksessa nousee esiin myös termi *lähiökaupunginosan leppoistaminen*, jolla Kopomaa tarkoittaa huomion kiinnittämistä sellaisiin tiloihin, jotka tukisivat paikallista yhteisyyttä ja kulttuuria sekä kaupunginosan identiteettiä. Näitä tiloja Kopomaan mukaan olisivat yhteiset asukastilat, joiden arkikäyttötapoja voitaisiin jalostaa ja löytää uusia käyttömuotoja. (Kopomaa 2011, 116.) Vaikka Kopomaan esimerkeissä puhutaan lähiöstä, uskon että Tammelan kaupunginosa pystyisi toimimaan osaksi samoista lähtökohdista. Viihtyisät yhteiset asukastilat tukisivat taloyhtiöiden yhteisöllisyyttä sekä naapurisuhteita, jos uudet käyttömuodot ja -tilat luotaisiin korostaen yhteistä tekemistä. Tällainen lähestymistapa saattaisi vahventaa Tammelan alueen identiteettiä sekä tammelalaisuutta asukkaiden keskuudessa.

Tämän lähtökohdan soisi laajentuvan myös yhteisille yleisille Tammelan paikoille. Yhteisöllisyyttä tai yhteisyyttä ja kulttuuria tukevat paikat voisivat nousta keskeisiksi tekijöiksi Tammelan kaupunginosan asukkaille. Tällaisilla paikoilla olisi mahdollista vaikuttaa alueen vetovoimaisuuteen ja viihtyvyyteen. Viihtyisänä ja leppoisana

esiintyvä ja yhteisöllisyyttä mahdollistava kaupunginosa vetoaa niin alueen asukkaisiin kuin muihin kaupunkilaisiin. Toisaalta tässä mielessä Pallokenttä nousee mielenkiintoiseksi esimerkiksi. Yhteisyys Pallokentän kohdalla saattaa osoittautua hankalaksi paikan historian ja tulevaisuuden suunnitelmien aiheuttavan jännittyneisyyden vuoksi. Missä määrin Paltsu olisi julkista ja yhteistä tilaa ja miten siihen yhteyteen sopisi asuminen? Pallokenttä on kuitenkin yksi identiteettitekijä Tammelassa ja julkista tilaa, mutta tavallaan rajatuilla oikeuksilla. Pallokentän tulevaisuuden keskustelu on ajankohtainen tässä mielessä, sillä julkiseen tilan yhteyteen sovitetaan asumista. Taloyhtiökohtaisesti yhteisyyden ja tilojen muokkaaminen saattaisi olla onnistunutta, mutta tiloihin joihin linkittyy erilaisia latauksia ja mielikuvia voi muokkaaminen olla haastavaa.

Tammelan kohdalla on kuitenkin ymmärrettävä alueen sijainti ja toimivuus osana Tampereen keskustaa. Vaikka aluetta luonnehditaan lähiömäisen väljästi rakennetuksi asuinalueeksi, ei aluetta muuten luokitella lähiöksi. Lähiö ja leppoistaminen eivät välttämättä sovi yksi yhteen keskustaan ja hektiseen elämänrytmiin. Tästä lähtökohdasta käsin Kopomaan (2011) esittelemä leppoistaminen voi osoittautua hankalaksi sellaisissa tiloissa, jotka ovat julkisia ja jännitteisiä. Vaikka identiteetin ja yhteisyyden tukeminen olisi varmasti tärkeä lähtökohta, on mietittävä miten sen toteutuminen on mahdollista tilanteessa, jossa alueen identiteetti muodostuu moniäänisenä rakentuen eri osasista.

LÄHTEET

Andersson, B. 1991. *Imagined Communities: Reflections of the origin and spread of nationalism*. London: Verso.

Cloke, P., Cook, I., Crang, P., Goodwin, M., Painter, J. & Philo, C. 2004. *Practising human geography*. London: SAGE.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Haarni, T., Karvinen, M., Koskela, H. & Tani, S. 1997. *Johdatus nykymaantieteeseen*. Teoksessa T. Haarni, M. Karvinen, H. Koskela & S. Tani (toim.) 1997. *Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*. Tampere: Vastapaino. 9-34.

Häkli, J. 1999. *Meta hodos. Johdatus ihmismaantieteeseen*. Tampere: Vastapaino.

Järvinen, P. & Järvinen, A. 1996. *Tutkimustyön metodeista*. Tampere: Opinpaja Oy.

Karvonen, E. 1999. *Elämää mielikuvayhteiskunnassa. Imago ja maine menestystekijöinä myöhäismodernissa maailmassa*. Helsinki: Gaudeamus.

Klinga, S. 2011. *Asuinaluebrändäyksen rakentaminen. Tarkastelussa Jyväskylän Lutakko ja Sipoon Sipoonranta. Talusmaantieteen pro gradu -tutkielma*. Turun yliopiston kauppakorkeakoulu.

Knuuttila, S. 2006. *Paikan moneus*. Teoksessa S. Knuuttila, P. Laaksonen & U. Piela (toim.) 2006. *Paikka. Eletty, kuviteltu, kerrottu. Kalevalaseuran vuosikirja 85*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 7-11.

Kopomaa, T. 2011. *Lähiö 2.0 - utopiaa ja totta. Silta elävään lähiöön. Lähiöohjelma 2008-2009*. KaKe-julkaisu. Saatavilla:

http://kaupunginosat.net/ruohonkarjet/images/stories/Ruohonkarjet/Leppoisa_lahio/leppoisahio_net.pdf (viimeksi luettu: 3.3.2015).

Kymäläinen, P. 2006. *Paikan ajattelun haasteita*. Teoksessa S. Knuuttila, P. Laaksonen & U. Piela (toim.) 2006. *Paikka. Eletty, kuviteltu, kerrottu. Kalevalaseuran vuosikirja 85*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 201-217.

Laine, M. & Leino, H. 2013. Strategista suunnittelua vai sirpaleista sijoittelua - täydennysrakentamisen mahdollisuudet kaupunkikeskustassa. Kunnallistieteellinen aikakauskirja, 4/13, 407-422.

Majuri, R. 2012. ”En mä ois kyllä missään muualla halunnu nuoruuttani elää”. Siivikkalan nuorten alueellinen identiteetti, aluetietoisuus ja yhteisöllisyys. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro gradu tutkielma. Tampere.

Ojankoski, T. 1998. Oikea Pieni Kaupunki. Maantieteen ja asukkaiden näkökulma suomalaiseen pikkukaupunkiin. Väitöskirja. Turun yliopisto, Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta, Maantiede. Turku: Painosalama Oy.

Paasi, A. 1984. Neljä Maakuntaa. Maantieteellinen tutkimus aluetietoisuuden kehittymisestä. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja. N:o 8. Joensuu: Joensuun yliopiston keskusmonistamo.

Paasi, A. 1986. Aluetietoisuus ja alueellinen identiteetti ihmisen spatiaalisen sidoksen osana. Suunnittelumaantieteen julkaisuja 13. Helsinki: Suunnittelumaantieteen yhdistys ry.

Paasi, A. 1991. Deconstructing regions: notes on the scales of spatial life. Environment and Planning A 23, 239-256.

Paasi, A. 1996. Alueellinen identiteetti ja alueellinen liikkuvuus: suomalaisten syntymäpaikat ja nykyiset asuinalueet. Terra. Vol. 108, no. 4. 210-223.

Politics of Nature and the Environment Research Group (PONTE). 2015. Systemic Architectures for Sustainable Urban Innovation (SASUI). Kestävien kaupunki-innovaatioiden kehittäminen- Avoimen yhteissuunnittelun kokeilevat käytännöt: tapaus Tammela. Saatavilla: <http://www.uta.fi/jkk/en/research/themes/ponte/projects/sasui.html> (viimeksi luettu: 17.2.2015).

Pyykkönen, S. 2012. Karjala yli sukupolvien: Paikkaidentiteetin ylisukupolvinen siirtyminen. Tampereen yliopisto. Johtamiskorkeakoulu. Pro gradu tutkielma. Tampere.

Relph, E. 1976. Place and Placelessness. London: Pion Limited.

Relph, E. 2008. Place and Placelessness. Lontoo: Pion Limited.

Riikonen, H. 1995. Sukupolvet ja alueellinen muutos (The generations and regional transformation). Terra 107:2, 88-100.

Riikonen, H. 1997. Aluetietoisuuden sisältö paikallisyhteisössä: sukupolvet ja muistinvaraiset alueet. Teoksessa Haarni, T. & Karvinen, M. & Koskela, H. & Tani, S. (toim.), 1997. Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. Tampere: Vastapaino. 179-189.

Saleh, Mohammad Abdullah Eben. 1998. Place identity: The visual image of Saudi Arabian cities. Habitat international. Vol. 22, No 2, 149-164.

Sörlin, S. 1999. The Articulation of territory: landscape and the constitution of regional and national identity. Norsk geografisk Tidsskrift-Norwegian journal of geography. Vol. 53, 103-112.

Taajamo, H. 2014. Rakennuttajat mukana brändin luomisessa asuinalueelle - Orimattilan Henna ja Tampereen Vuores. Tampereen Yliopisto. Johtamiskorkeakoulu. Pro gradu -tutkielma. Tampere.

Tammelan yleissuunnitelma. 2012. Tampereen kaupunki, Sitra, Tekes. Saatavilla: http://www.tampere.fi/material/attachments/t/aBJgABTYy/Tammelan_yleissuunnitelma_Kh_2012_raportti.pdf , (viimeksi luettu: 12.1.2015).

Tammelan täydennysrakentaminen. 2015. Tampereen kaupunki. Saatavilla: http://www.tampere.fi/tampereinfo/projektit/kaupunkiymparisto/keskustahanke/tammel_antaydennysrakentaminen.html (viimeksi luettu: 16.2.2015).

Tampereen Tammelalaiset ry. 2010. Saatavilla: <http://www.tammelaan.info/> (viimeksi luettu: 3.3.2015).

Taylor, Peter J. 1989. Political geography. World economy, nation-state and locality. Essex: Longman.

Tuan, Yi-Fu. 1997. Space and Place. The perspective of Experience. London: Edward Arnold.

Tuan, Yi-Fu. 2006. Paikan taju: paikka, aika ja minuus. (käännös Liisa Kaski) Teoksessa S. Knuuttila, P. Laaksonen & U. Piela (toim.). 2006. Paikka. Eletty, kuviteltu, kerrottu. Kalevalaseuran vuosikirja 85. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 15-30.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kuudes uudistettu painos. Latvia: Livonia Print.

Wacklin, M. 2013. Tammela - Suutarien pääkaupunki. 4. painos. Tampere: Tammerprint Oy. (Alkuperäisteos 1997.)

Wacklin M. 2008. Tammela. Tarinoita torin kulmilta. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Zimmerbauer, K. 2006. Kunnan deinstitutionalisoituminen. Alueellinen identiteetti kuntaliitoksessa: esimerkkinä Peräseinäjoen ja Seinäjoen liitos. Kunnallistieteellinen aikakauskirja 2/06, 109-121. Teoksessa Zimmerbauer, K. Alueellinen identiteetti ja imago liikkeessä. 2008. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, maantieteen laitos. Helsinki: Ruralia instituutti.

Zimmerbauer, K. 2008. Alueellinen identiteetti ja imago liikkeessä. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, maantieteen laitos. Helsinki: Ruralia instituutti.

Kuvat:

Kuva 1. Jenni Laurila, 2014.

Kuva 2. Tampereen kaupunki, Tammelan täydennysrakentaminen. Saatavilla: <http://www.tampere.fi/tampereinfo/projektit/kaupunkiymparisto/keskustahanke/tammelantaydennysrakentaminen.html> (viimeksi luettu: 3.3.2015)

Kuva 3. Jenni Laurila, 2015.

Kuva 4. Jenni Laurila, 2015.

LIITTEET

Liite 1. Tammela-kurssin puolistrukturoitu haastattelulomake

Yleiset kysymykset Tammelan tiivistämiseen liittyen

Milloin/mitä kautta kuulitte ensimmäisen kerran Tammelan tiivistämishankkeesta?

Mitä ajatuksia tämä herätti taloyhtiönne näkökulmasta silloin? Onko näkökulma muuttunut, ja jos on, mihin suuntaan ja mistä syystä?

Mitä asioita Tammelan kaupunginosassa arvostatte? Mikä voisi olla toisin?

Mitä muutoksia olette huomanneet Tammelassa tapahtuneen viimeisen vuoden aikana? (esim. Ratapihankatu, Rongankadun alikulku, Pallokenttä, pysäköintikeskustelu, Rastin kortteli, muu)

Mitä kautta olette saaneet tietoa hankkeen etenemisestä? Mitä kautta olette pyrkineet hankkimaan lisätietoja?

Onko Tammelan alueen asukkaita ja taloyhtiöitä kuultu tiivistämishankkeessa sopivassa määrin? / Miten taloyhtiöitä pitäisi kuulla?

Onko hanke edennyt sopivaan tahtiin?

Kenen kanssa haluaisitte tehdä lisää yhteistyötä asian suhteen? (esim. Tampereen kaupungin, naapuri taloyhtiöiden, rakennusfirmojen, joku uusi tietoa kokoava ja välittävä toimijataho, ette kaipa yhteistyökumppaneita?)

Taloyhtiöön liittyvät kysymykset

Onko taloyhtiön hallituksella yhtenäinen mielipide tiivistämiskorjauksen suhteen?

Onko joistain asioista ollut kiistaa?

Koetteko että taloyhtiöllä olisi mahdollisuus muuttaa rooliaan kiinteistön ylläpitäjästä kiinteistön rakennuttajaksi? Kaipaatteko taloyhtiön toimimiseen yhteistyökumppania? Rakennusfirmaa, jotain muuta toimintaa tukevaa kumppania?

Jos ja kun taloyhtiönne lähtisi mukaan tiivistämiseen, mitä asioita tulisi ensin olla selvillä?

Mitä mahdollisuuksia tonttinne/korttelinne tarjoaa tiivistämiselle? Miten taloyhtiönne voisi hyötyä tiivistämisestä? Entä haittaa?

Jos tontillenne laaditaan viitesuunnitelmaluonnos, mitä toimintoja haluaisitte tontillanne korostaa/kehittää?

Onko Tammelantori toimintoineen hyvä nyt, vai kaipaatteko sen suhteen kehittämistä?

Oletteko kuulleet Tammelantorin liepeille ideoidusta kauppahallista? Mitä ajatuksia se herättää?

Mitä haittaa tiivistämisestä voisi seurata taloyhtiöllenne? Entä Tammelalle ylipäättään?

Kontti keskellä kylää

Kysy ja keskustele Tammelantorilla 15.-25. syyskuuta

TIEDOTE 9.9.2014

Kaupunkien ekologista ja taloudellista kestävyyttä voidaan parantaa tiivistämällä yhdyskuntarakennetta erityisesti hyvien joukko-liikenneyhteyksien tuntumassa. Tampereella Tammelan kaupunginosa on valittu täydennysrakentamisen pilotikohteeksi. Tammela on kasvamassa nopeasti osaksi keskustaa.

Taloyhtiöt omistavat valtaosan Tammelan tonteista ja ovat keskeisessä roolissa kaupunginosan kehityksessä. Kontti keskellä kylää -tapahtumassa etsitään vastauksia täydennysrakentamiseen liittyviin kysymyksiin Tampereen yliopiston tutkijoiden, Tampereen kaupungin suunnittelijoiden ja tammelalaisten kesken yhteistuumin.

Tutkijat päivystävät kontissa päivittäin noin kello 9-15. Kontilla järjestetään teemoittain ohjelmaa, jolloin kaupunkilaiset voivat tulla esittämään kysymyksiä ja keskustelemaan kaupunginosan tulevaisuudesta suunnittelijoiden ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjelmaa

Kontin saavuttua torille maanantaina 15.9. Sollikin lastentarhan lapset maalaavat visionsa tulevaisuuden Tammelasta. Kontissa on nähtävänä kattavasti Tammelan suunnitteluun liittyvää materiaalia. Kontin ulkopuolelle tulee palauteboksi, johon voi jättää tervetulle. Kontista voi noutaa myös kaupungin tuoreen esitteen täydennysrakentamisesta.

Keskiviikon 17.9. teemana on "Tammela osana keskustaa". Keskustahankkeesta voi käydä jututtamassa arkkitehti Minna Seppästä ja keskustan strategisesta osayleiskaavasta kaavoitusarkkitehti Dani Kulonpäästä kello 11-14. Arkkitehti Anna Hyypältä voi kysyä asemakaavoituksesta ja tonttipäällikkö Heli Toukoniemeltä maankäytösopimuksista kaupungin ja taloyhtiöiden välillä.

Torstaina 18.9. Kiinteistöliitto Pirkanmaa Ry:n toiminnaajohtaja Jorma Koutonen on keskustelemassa taloyhtiöiden päätöksenteosta ja rahoituksesta ja Jaakko Vihola Tampereen teknilliseltä yliopistolta esittelee täydennysrakentamisen laskentamalleja kello 13-15. Perjantaina 19.9. teemana on "Ekotehokas Tammela". Tällöin esillä ovat mm. EU Gggle ja ECO2-hankkeet sekä Schneider Electricin taloyhtiöiden tarpeisiin kehitetty energiansäästösovellus.

Lauantaina 20.9. kontilla keskustellaan teemalla "Millainen Tammela on nyt ja tulevaisuudessa?" Apulaispormestari Pekka Salmi on tavattavissa kello 14-15. Maanantaina 22.9. vietetään kansainvälistä autotonta päivää, jolloin kontilla keskitytään liikenteen ja pysäköinnin kysymyksiin. Tiistaina 23.9. puheenaiheena ovat Tammelan julkiset palvelut, keskiviikkona 24.9. viheralueet ja puistot. Torstaina esittelyssä ovat yliopiston taloyhtiöhaastatteluiden ja arkkitehtiopiskelijoiden töiden tulokset sekä työn alla olevat arkkitehtien korttelisuunnitelmat.

Tule keskustelemaan kahvikuplin äärellä!

Konttitapahtuman ajantasaisesta ohjelmasta tiedotetaan tapahtuman Facebook-sivulla. Löydät sivun kirjoittamalla Facebookin hakukenttään "Kontti keskellä kylää" tai skannaamalla mobiililaitteella viereisen QR-koodin. Tapahtuma kytkeytyy osaksi Tampereen arkkitehtuuriviikkoa.

Lisätiedot:

Tutkimushankkeen johtaja Helena Leino, helena.leino@uta.fi, 040 190 9751

Tutkija Markus Laine, markus.laine@uta.fi, 044 503 6056

Konttitapahtuman järjestelyt Minna Santaola, minna.santaola@uta.fi, 040 531 9342

Tampereen yliopisto, Ympäristön ja alueiden politiikka, SASUI-tutkimushanke:
<http://www.uta.fi/jkk/en/research/themes/ponte/projects/sasui.html>

